

ROMAN

No 16

SISU:

Luise Westkirch: Tuli soos.
H. Courths-Mahler: Rani amulett
Claude Farrère: Kuidas nad surewad.
H. Wühner: Jõe ääres.
Flemming Algreen-Ussing: Hea mask.
Karl Strahl: Ölge mulle, orud!
Jesper Ewald: Mu suur tütar.
Gabrlele d'Annunzio: Lazzaro.
John Galsworthy: Kaks kuningat.
Tor Hedberg: Walge maja.
P. Grünfeldt: Mures.
Hugh Conway: Warjust walgusele.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Tooge terve ilma muusika endale maija!

Teie võite iga raadio-aparaadiga muusikat „kuulata.“ Kui tahate aga kuulamisest mõnu tunda, siis tarvitage PHILIPS RAADIO LAMPE.

Müük igal pool!

Ainuesitaja: A. KAPSI & Co. Tallinn, Harju tän. 46. Kõnetr. 775 ja 1015.

Teile jääb teadmata

paljugi huwitavat, tulusat ja tarvilikku, kui Teie järjekindlalt ei loe ajalehte

„MAA“

Ilmub igal teisipäeval ja reedel. Nõudke üksiknumbreid ajalehemüüjalt.

Tellides maksab „MAA“ ainult 50 mk. kuus, 2 kuud — 100 mk., 3 kuud — 140 mk., 6 kuud — 250 mk. ja 12 kuud — 480 mk.

Tellida saab igast postkontorist ja talitusest,
Lai tän. 41, Tallinnas.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.		KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/11hk.M.3500.—	1/4 lhk. M. 900.—	
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE AADRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/8 „ „ 450.—	
1/4 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—	
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenu-panga majas).		Tekstis 50% kallim.	
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.			

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 16 (106)

August 1926

V aastakäik.

Zuli foos.

Saksa kirjniku Luise Westkirch'i romaan.

2

„Tahaksin sinu tulla jah, Kort Nedderbrint,“
wastas Gerd. Rõõri tõhles tal ja ta silmades
põles tuli. „Ja tahan sinu ka jääda.“

Külawanem ei saanud teda mitte ta lühja
maija, nagu see kojutulewale külaliskemle oleks
kuulunud. Üksipäini pidi Gerd edasi minema.

Kui ta Janseni talu leiwaahju juure jõu-
dis, oleks ta peaaegu lijjatanud. Kuuskebe all,
mis wällest ehitust piirasid, ootas keegi neiu
nagu pühakuju oma kapis. Tal oli sinine pü-
hapäewalleit seljas. Nagu kuld läikisid ta juuk-
sed. Ta silmad sädelesid niiskena ja ta käsi si-
rutas temale wastu selleaastase esimese stnilille.

„Tere tulemast, Gerd Clüver, oma lodu-
kõlas,“ ütles neiu tasane, pehme hääl.

„Gewa!“

Meest waldas tunne, mis ta peaaegu oleks
lammatanud. Rõõri ta armastuse hüljus, ta
elu lühike õnn, tüli wennaga, hirmsa wilo aasta
kõledused tungisid ta südamesse, nähes armas-
tatud nägu. Gewa üksipäini ei kartinud temale
tere tulemast ütlemast, tema kätt pundutamast,
kätt, mida kõil teised sinu asunduses uskustid
punase olewat wenna werest. Ta trostiwus
murdus. Kui w nuuksumine raputas ta kehja.

„Gewa! Sina —“

Neiu pani sõrme suule ja osutas hoiatades
maja poole, mis seisis warjawate kuuskebe taga.
Ta sinu naeratades lolla inuuga ta imelilma

ning armsasti taganes ta aegamisi warjawate
kuuskebe wahale.

Gerdil oli tunne nagu surmamõistetul,
kellele taewa ingel kuulutab armuandmist. Ta
seisib ikka weel ja wahtis kohale, kuhu neiu
kadunud.

Ääki kajas pimedast metsast kõrge kilgihääl
kõledasti ja waljusti:

„Gerd Clüver, kus on sinu wend Gemmo?“
Gerd tulkus tagasi, nagu oleks keegi temale
pähe löönud.

Silled kukkusid tal käest.

Tulewihud filmade ees, tormas ta kuuse-
wõstakliku, känd rusikas, järele häälele, mis ta
oli tõrjunud taewast, mis talle oli tahtnud
awaneda, kahjurõõmsalt tagasi. Just tema ees
liikustid ofsad, mida põgeneja pundutanud.

Uga kui ta oli tühnikust läbi jõudnud, oli
ta haawaja juba kangel. Tulijalu nägi ta teda
üle aasa kippawat külawanema maja poole —
kõit noort neiu, ei, midagi, mis koosnes kall-
sudest — eht jookslew linnuhirmutis. Puukingad
oli ta kiirel põgenemisel kaotanud. Sapitub
kaub lendles räbalates ta põlwebe ümber. Ja
pea ümber lehwisid meifikult ta hõbetarwa
juuksed. Kui ta oli jõudnud maja warju, mille
müüri ääres külawanema mõlemad pojad teda
potsid, peatas ta jooksu, pööras näo tagaajaja
poole ja silmitses teda waltu urdiakimmutliku

„Sui sul minule midagi on ütelda, siis tule!“ ütlesid ta filmad.

Gerbid rufitad langesid.

Mis see jultunud tüdruk temale kisedanud, seda pidi ta nüüd kuulma, waljult ja taja, iga päew elu lõpuni. Selle wiletsa tüdruku peksimisest oli jama wähe kasu kui mõne kärese pihku pigistamisest: ühe asemel pirisesid sadaned teised!

Tummalt pööras ta temale selja. Di olnud ilmaaegu, et taewa ingel temale armu kuulutas. Maailm kuulub kuraditele ja mitte inglitele!

Nagu haawatud loom põgeneb oma koopasse, nii põgenes tema oma tallu.

Mööbus koolimaja, Geshe Weittkopi meikene. Gerb ei waadanud et pahemale ega paremale poole.

Siis tuli lõpuks ometi sild, mis wiis tema talusse, ainsasse teisel pool kaanalit. Mädanenud palgid ja mädanenud käsipuu. Paadikuuri õlgatus rippus räbalates katkise paadi kohal. Räbalane oli ka ta isamaja õlgatus. Koer omas putkas wärawa ligibal haukus ja möllas ja ei tahtnud teda siia lasta. Aga majaukse ümber oli pandud kuuseõlkest pärg. Noored kaseõljad seisid kahel pool ust. Ja läwel seisid wana eit, walfjaskimistes filmades, mille ääred punased, ustatas.

„Jumala nimel tere tulemast oma maija, mu pois! Minu armas pois! — Issand Jumal õnnistagu sinu koju tulemist!“

Gerbid rind tõstas nagu kõige raskemas töös. Ta ei näinud liigutawat ustatust wana tüdruku filmis. Ta nägi ainult uhuksatawad pärgi ja kuulis koera wihasi haukumist.

„Pärjad maha!“ kisedas ta meikikult. „Kõik rohelised asjad minu filmist! — Oled ja hull? — Siia ei tule keegi, kellele siin pärgadega teretulemast öeldakse!“

„Mu pois! Mu armas pois! Kuibas olen ma seda filmapilku oodanud ja sellest rõõmu tunnub!“

Gerb ei kuulnud. Rahe käega kahmas ta rohelise, kistus nad maha, kistus kaseõljad maa seest ja wiskas nad tükk tükk wihases kaares sõnnikuhunkule.

„Mulle näib, Wöbke, ja ei teagi, et ma wangimajast tulen!“

Tüdruk hakkas nuuskuma.

„Inimesed mõistawad lohut. Issand Jumal näeb südant. Mõtlematu ja äkiline on sinu wiha — seesugune oled sa. See on Clüverite weri. Jumal atdaku sind, et sa oma meikikust wõiksid taltjutada! — Aga paha, jüdamest paha ei ole ükski Clüver. Seda tean mina.

Juba nelikümmendwiis aastat teenin ma sinu talus ja —“

„Kas sa siis koera ei osta wiikima panna?“ katkestas Gerb ta kõne meeletus wihas.

„Gerb, wana koer ei tunne sind enam!“

Gerb ei kuulanud enam. Ta sammus tüdrukuft mööda maija. Kuibas lõi need tuumad asjad temaga rääkides: seinad, laepalgid, mis olid waadanud ta süütule lapseale! Hämaral pörandal sibilid kanad. Raks kisse olid tagapool ketis. Pikk lehmade ase, kusti kord peente sarwedega pead wälja wahtinud, oli tühi, tühi ka hobuste ase. Aga kolbel põlesid turbad, ja õlgtool, millel kord ta ema istunud, seisid kolde ees. Puhtaks pühitud oli mosaikpörand, pidulikult koristatud oli tuba. Beenes raamis sädeles ta leerisalm, selle all wärwiline pilt, kujutades armastajatpaari — selle oli Hemmo kord Schara-becki laadalt ostnud.

Seinal rippuisid piibud, mida isa suitsetanud, samuti tema ja Hemmo. Nüüd magas ta wiimast und.

Kaetud oli laud, mille ümber kord oli walitsenud wali elu. Seal olid istunud peremees, tema lapsed ja pere. Nüüd ei istunud tema ääres keegi. Wana tüdruku hääl kajas tühjas ruumis. Wäikeste akende ees laintus rukkipõld. Oskaid ja ohakaid kandis ta nagu Raini põld. Ja weel lka õrises ja haukus koer.

Gerb wajas raskesti toolile, toetas küünarnukid lauale ja peitis pea käte wahel.

Tema kõrwa juures pomises wana teenija hääl:

„Ära lasse ennast ärritada jumalawollatute jutust, Gerb, mu pois! Wahale ajale järgneb hea aeg. Issand Jumal on loonud wihma ja ta päiksepaiste. Tule nüüd ja söö kui peremees estmest korda oma majas.“

Gerb äigas ärgates üle otsaestse.

„Miline pagana walgejuukseline udunõid see on, kes Nedderbrinki talus üleannetusi teeb?“

„Kas sa siis Walle Gendersoni enam ei tunne?“

„Ta waadaku ette,“ ütles Gerb tajakesi ja tumedasti.

„Wõimalik, et ma ta kaela kahelorra käänan.“

„Ei, ei!“ Wöbke filitas tajakesi warrulad.

„Mu pois, sellaseid meikikuid sõnu ja ära räägi, sest nüüd wiibid sa oma majas. Ja kõik läheb hästi. Pane tähele, kõik saab jälle heaks!“

Gerb hakkas kõledasti naerma.

„Sõpetä oma jutlus! Dien kadunud inimene. Mina tean seda ja sina tead seda ka. Sa üle jääb weel ainult üks asi: too wiina, Wöbke!“

Paludes tõstis wanake oma käed üles.

„Mitte, mitte, pois! Minult jeda mitte!
Kõige mure pärast, mis mina wana inimene
teie Clüverite pärast olen kannatanud — ära
mulle jeda tee!”

Uga Gerb pöutas rusikaga lauale.

„Jäta oma loba! Wiina tahan ma saada!”

Ja Wöbke lõi pudeli. Wärisewate kätega
pani ta selle lauale, mõeldes Gerdi isale.
Kuidas Gerb temale täna sarnanes!

Gerb aga jõi ja jõi, kuni ta pooluimasena
woodisje tuius.

Oma toas istus Wöbke lahtise piibli ees,
nuttis wiimse Clüveri pärast ja palwetas
tema eest.

3

Hilmer ja Klafs Nedderbrint olid Gerdi
eest pägenewa Malle uhte rahuldusega wastu
wõtnud. Kuigi see tüdruk ühegi korraliku töö
tarwis ei kölmanud, oli ta ometi wõrratu, kui
waja oli mõnda tagedust wälja mõelda. Hil-
meri, wanema wenna, filmis läikis midagi
weel soojemat kui rahuldus, kui ta nad tüdru-
kul hoidis, kes, lõõtsutades jookkust elu ja
surma peale, riided laofile, juustes sassis, tema
eest seisis ja kelle naha igast higiaugust näis
wälja kiirgawat taltfutamatu elutung. Noort
meest joowastas see ülirõõmas elu, mis muidu
seal soos ainult tarretu, waikwa pealispinna
all salajas hõõgub ja loidab. Tema oli 19-
aastane ilus pois, paar tolli oma nooremast
wennast Klassist pikem, ja selle juuste tulipuna
paistis wanema peas olewat pehmenenud sä-
rawaks kastanjapruuniks.

„See tütt Clüveriga oli sinul peen tütt,
Malle! Andsid talle tubliksil!”

Klafs nolutas pead.

„Toredad mõtted on Malle!”

Malle wahtis weel ifka tarretult kohale,
kus Gerb oli kuuskeste wahete tagast kadunud.

„Poisid,” ütles ta „filmad on sel inimesel
peas kui õgijal. Huu! — Uskujin, et ta minu
maha lööb kui selle mehe Bremenis!”

„Siis oleksin mina küll teda walwama pi-
danud,” tõendas Hilmer soojalt.

Malle pööras pea tema poole.

„Kas oleksid jeda julenud?”

„Ohoo! Mina pole argpüks, Malle! —
Kuule, kas pean sulle wäiksest toast tooma kooki,
mis Gretshen ja Gewa lihawõtteks küpsetasid?
Need on maitswad! Kas jah?”

Malle tõrjus rahulikult.

„Jäta see. Sinu isa jeda mulle juba ei
raatki lubada.”

Klafs oli jooksnud külateele, kuhju wahtijad
nüüd olid kogunud hunikusse, et üksteisega

mõtteid wahetada Gerb Clüveri wälimuse, patu
ja tulewiku üle.

Hilmer kummardas Malle juure.

„Malle! Ma kingisin sulle kõi, mis aga
tahad!”

Malle naeris.

„Uga mina ei taha midagi. Niipea kui täis-
ealifeks jaan, lähen ära linna.”

„Malle, ei! Jeda walu ja mulle ei tee!”

Malle osutas külateele.

„Waata seal jeda inimesteparme. Minustki
jõna ei suutnud neist keegi suust saada, niifaua
kui Gerb Clüver nende wahelt läbi läks. Ja
nüüd, mil ta neist eemal on, lööwad nad ta
malakatega furnuks. Peen tõug olete teie!”

„Ei ole ju igal inimesel jeda wõrd kuraasi
kui sul,” wabandas Hilmer.

„Wistist küll. Olete ju kõi jõudad, teie
Fünshauseni elanikud Henderseni Mallel aga
ei ole midagi taotada peale oma elu.”

Ka Hilmer tahtis teele teiste juure minna.

„Kas tuled kaasa?” küsis ta.

Malle raputas pead.

„Mina ei kuulu sinna.”

„Siis tulen ma sinuga ühes, Malle.”

„Ei, sinna ei kuulu jälle sina. Ma lähen
päikesele head ööd ütleni.”

„Numal tüdruk!” pomises Hilmer.

Uga ta tundis Malle üheäraldust. Malle
ütles peaaegu igal õhtul päikesele head ööd
ja tõendas, päike jutustawat temale muinas-
jutte. Tihti osutusid need jutud tõeks. Sest
Malle oli inimene, kes Fünshausenis kuulis
rohtu kaswamas — mitte nende rõõmuse, kelle
puhtusetu läwe ees kaswawid äraandlikud kõrred.

Sooletuli küllas ta oma juuste hõbekring-
lid kõrwade taha, seadis mõne käeliguutusega
oma kleidi korda ja lonkis ümber maja oeda,
kus esimesed rohualgjad ümber maja wälja
pugesid, lumekellukesed lihawõttepühi sisje löid,
strelid oma pakse punge wäikesteks lehekesteks
arendasid ja pirni- ning kirspuude kroonid
nagu walged pilwed kewadestjoobunud maa ko-
hal lehwisid.

Uia ääres seisis madal õunapuu. Malle
ronis selle tüwe mööda üles ja istus puu ha-
rude wahete. Tema ümber hakkasid punafad
õunapuudied oma pruune kestasid maha koo-
rima, ja kirsi- ning pirnipuude dielume wahelt
wõis ta kaugele waadata üle põllu, üle kaanali
ja selle silla, ja weel kaugeemale wälja meisi-
kuse rabasse, kuni sinna, kus roostepruunid
mullused kanarpikuwarred ühinesid taewaääres
seiswate finetawate ududega.

Sääs põles tulises leitsatus, ja nagu lee-
kim kuul seisis päikesefera fetet jeda. Lõõke
laulis kujukil finidõhus. Muidu oli kõi wait.

Jünghauseni erutatud asunikkude pomin uppus õhuraõhuse. Üks üstif kaks hiilis läbi ruffiorase — ainus elus olevus ligidal ja kaugel.

Kuid kuna tüdruk seal mõeldes istus, loojenewa pälele toredust ja loobuses walitsawat sügawat rahu lahtisimil enesesse juues, märkas ta äkki kaugel, kaugel raba tarretu liikumatuses kolme tumedat täppi, mis liikusid. Stellechte suunast lähenes leegi kiiresti Jünghausenile.

Minult kaks sekundit hoidis Malle oma kullterawad filmad kergesti kofkutõmmatud kulmude all temal, siis tõmbusid ta kitsad huuled pilkawale naeratusele. Sealt lähenes Korl Gosewitsch, Janseni talu rikka pärija kofilane.

Suurema uudishimuga pööras Malle oma filmad kahele teisele täpile, mis wahel karates, wahel hiilides ja pugedes kaanali taga pilast rohust läbi käänesid. Wäikesse kasepõõsasse silla juures jäid nad peitu. Aga kaskede noor roheline lehehaljus ei suutnud neid weel warjata. Malle tundis neis ära taterid-muskilased. Tõmmud poisid julgeseid wiimaks kitsast põlluteest üle tulla, jooksid kui warjub üle silla, paljajalu kui tassid tasakesi ja küürutades heti äärt mõõda läbi aia.

Wäike tagatoo aken oli lahti. Wirgem neist waatas sealt sisse, ronis afnale, sealt tuppy ja hakkas kofe pruuniks küpsetatud kooki kotti toppima, mida teine talle afna taga walmis hoidis, Järgnes kotti teine ja kolmaski kook — ruttu, wälkiiresti.

„Nüüd on küll,“ kästis tüdruk puu otsast.

Tateri põlwed nõtkusid ehmatusest, kui ta kiiresti otsiwad filmad, hääle kõla jälgides, oma warguse tunnistaja üles leidsid. Ta tõstis käed paludes üles ja pani sõrme suule.

„Ära ütle peremehele midagi, armas, magus neiukenne! Peremees on väga tige. Mul on lapsed, wäikesed armsad lapsed. Ja neil ei ole midagi süüa!“

„Da rääkis nii tafa, nagu kofhleb pilliroog tuules. Aga kof temas rääkis, palus, — mustadest juustest kuni alla palja warba otsant.“

„Mina ei hirmuta wäikeid linde mitte eemale,“ ütles Malle, „kui nad Nedderbrinki ruffis oma kofu täis jõwad. Zeie olete samasugused näljased linnukesed. Tehke, et terwelt kaote!“

„Noorem tater oli kiiresti kui hiir afnast jälle wälja lipnanud.“

„Dane peab sul olema, õnne ja õnnetähti ja pikk elu, sa walge hõbeneiu oma kuldjüdamega!“

Kookidega täistopitud kotti kaasa wiies, jooksid nad wäikeselt ja ruttu läbi aia ja üle silla metsikusse soosse.

Malle mõttes Nedderbrinki ja ilusa Gewa wiha peale, mis wististi turtjum oli, kui nad warguse leidsid, ja naeris tigevalt. Kui tõmmud mehed olid kadunud utu, mis iunduwall külmalt tõusis, kuna päikesekera pruuni nõmme taha wajus, libises ta oma kofalt alla. Korl Gosewitsch pidi nüüd warsti kofale jõudma.

Korl Gosewitsch tuli tallu tagantpoolt. Tema ei leidnud selle wajakiku olewat, et Jünghauseni elanikud tema tulekui külalatel nägid. Da oli ta lastnud mõõduda ko'm nädalat, enne kui oma külaskäiku Gewa juures kordas. Temale oli Stellechtes ja Quelfhorni kofitsis Janseni talust ja kadunud koflastest palju rumalaid jutte kõrwa jofistatud. Need oli ta pidanud enne ära seedima.

Tema oli noorem poeg. Wardipäewaks tahtis isa oma talu wanemale pojale üle anda — seega oli Korlil paras aeg kofida naist, kes talu kaasa sai.

Ja kui ta nüüd päikseloode ajal talwewilja nägi sammetroheliisena heljuwat, waldas teda uuesti imestus hea põllumaa wastu, kus ainuistki lappi paha ei olnud ja mida Nedderbrink eeskujulikult pidas ning haris.

„Da seis ja waatles, waatles ja seis, röömsas ihas ennast juba kõige selle kauniduse peremehena tundes.“

„Siis kajas läbi widewiku teraw kilgihääl talle kõrwa:“

„Talu on õige, Korl Gosewitsch. Üks ole tõsi?“

Sillakäsi puu najal toetus Malle Henderjen ja waatas talle oma julgete filmadega pilkawalt otja.

Gosewitsch punastas kofmetult, kui oma salajasemaid mõtteid kuulis waljusti wäljendatuna. Ühtlasti wihastas ta.

„Ma — ma tuln Gewa Janseniit waatama,“ ütles ta lühidalt.

Malle noogutas.

„Mullu oli see Hinnerk Buvogel Gewestest, kes Gewa Janseni tuli waatama.“

„Hinnerk Buvogel?“

„Aga ta ei kofinud Gewat. Kofis Tiina Sentemilgi Seebergeniist. Ja sel talu ei olnud.“

„Mis see tähendab?“ küsis Gosewitsch ärcwalt. „Mis sa sellega tahad ütelda?“

Malle kehitas õlgu.

„Wõimalist, Hinnerk Buvogel mõttes, et talle ta elu armsam on kui kõige lenam talu.“

Gosewitsch naeris sunnituna.

„See on uudis, et see poisi elu maksab, kui ta ilusat neiu tahab kofida.“

„Et tea,“ wastas Malle tõsielt. „Kui sa mõne sammu lähemale tuleb, minu pahemale poole kõrwale, siis wõid näha kaste Geshe

Weikopi maja taga. Täitsa üfif on ta ja seal a'gab joo. Ius teegi ei saa käia. Seal seisits Hemmo Clüver wiie aasta eest wiimast korda. Sel ma'ffis see elu. Ja täna on Gerd Clüver wangimajast tagasi tulnud."

Tume wiha waldas Gosewishi. Temal oli olnud kindel nõu. Nüüd wapustasid üfif koht, kastene muru ja widewif ning see kummaline tüdruk, kes nagu õnnetusfikulutaja mõnest teistest maailmast talu wärawa ees konutas, tema otjust ja murdsid ta julguse.

Tõstetud rusikaga jooksis ta Malle poole. "Sina mileis laimukoti! Ketti peaks find Nedderbrink panema, fina walelit!"

Malle oli fillakäsi puu wdre wahelt läbi pugenu ja osawasti kaanalikaldale karanud.

"Miks ja fiis minu juttu kuulad, ühesja-korda tarf Korl Gosewishi!" hüüdis ta naerdes. "Olen ju ainult loll Malle Gendersen. Nagu Geshmargret Bollmer pöeb palawikku, nii on minul haigus, et pean inimestele üttema jeda, mida nad kuulda ei taha. Sind ei käse ju teegi minu sõnu tähele panna!"

Ta lippas aasjarada mööda minema. Ja Karl Gosewishi jatkas oma teed üle kaanalifilla.

Kui ta ümber majanurga pööras, nägi ta Gewa Janseni majakülje ees pingil. Ja jälle üllatas teda neuu kenabus. Kui tal ainult ei oleks kõrwus helisenud Malle kõrge hääl: "Wõimalik, Ginnerf Puvogel armas, et talle ta elu armsam on kui kõige kaunim talu."

Kui Gewa Korl Gosewishi nägi tulewat, tõusis ta. Peen puna oli ta palgele tõusnud ja ta filmad hiilgasid.

"Ohtust, Korl Gosewishi. Kui tore, et kord jälle tuled Jänshauseni."

"Jah," ütles Gosewishi, "tahtsin minna Seebergenisse figu ostma. Siis — fiis arma-fin, et wdiksin kord möödaminnes üle Janseni talu läwe fisse waadata."

"See on ilus," kiitis Gewa lahkesti. "Seda on juba palju aega, mil ja fiin wiimati käisid."

"Külwafime parajasti laeru," wabandas ennast Korl Gosewishi.

Ta istus neuu palwe peale tema kõrwale pingile ja istus seal, kübar põlwele, kängena, tundes, et ta täna jällegi kostimisega haktama ei saa. See tull sellest, et ta teest oli üle jooksnud jänes, tige naisjänes oma filgihäällega.

Kui waikus rõhwards muutus, ütles Gewa: "Ija ostis laks uut hobust. Tahad näha?"

Gosewishi läks kaasa ja oli imestusest otse hingetu.

"Jumalufene, on need aga palju raha maksnud!"

"Kumbfi tuhat marka," finnitaz Gewa.

"Wiletsat hobust ija juba koju ei too."

Boiifi pilgud langefid lehmadele:

"Ilus lehm on teil ka?"

"Kaks," parandas Gewa ja waatas oma lillefilmadega Gosewishile.

Ta teadis, kui himukalt sootaluniku jüda maa ja loomade küljes ripub, ja ootas ime-tushüüet, mis temale, kui kõigi nende wäär-tuste omanikule, pidi heledat walgust heitma.

Uga Gosewishi kõrwus kõlas ifka weel teade: "Gerd Clüver on täna wangimajast koju tulnud," ja ta ei saanud sõnagi juust.

*

Toas fattis Gretshen kolistades lauda.

"Kas jääb täna õhtusöögiks melle, Korl?" küsis Gewa.

Gosewishi tõrjus kofhtudes.

"Ei, ei! Minu sugulane Seebergenis, tead, ootab mind. Pean ruttu minema."

Bisarad tulid neiuile filma. Gosewishil oli taft kahju. Toa hämarusest armas ta kuulwat tige dat figihäält, mille firsumine ta tuju täna oli rikkunud. Ta jäi seisma.

"Mis ma sulle weel pean üttema, Gewa, teil on fiin talus üks tüdruk — oleks hea, kui talle suutorwi pähe paneksite — hea sulle ja — mulle ka."

Gewa filmad särasid wihas rohkesti.

"Kas Malle Gendersen tegi sulle midagi?"

"Mitte. Ainult — et ta liig palju lobiseb. Sead õhtut!"

Ta lippas pikil sammel soost läbi. Iga kasepöösa warjus uskus ta õhtuhämarikus peitumat ja luurawat wangimajast wabanenuid wennamõrtsukat. Ei, temal oli aega ennast findlasti Janseni talu pärijaga fiduda. Kul-gus on hea asi, aga liigjulgus wdib olla lollus.

Janseni talus istuti lauda. Gewal olid filmad maas, kuna ta, peremehe kõrwal istu-des, lufika tangusupisje kastis.

Nedderbrink märkas ta tuksa.

"See oli raste päew sulle, Gewa," ütles ta lahkesti. Tema rääkis oma wdörastütrega alati lahkesti. "Ütlen, see oli paha filmapil, kui Gerd Clüver sinu filmade eest mööbus. Kõit haamad pidid ju lahti puhkema sinu südames, mis Hemmo Clüverile weel hauaski truu on ja ühestki julgest mehelt ja õnnest maailmas midagi teada ei taha. Sellest saan ma aru. Saan sellest väga hästi aru, mu armas tüd-ruf. Ja usu mind, kogu asundus peab sinust su püfiwa meele pärast lugu."

Gewa tõstis pikkamisi filmalaud.

"Mis sellesje puudub, ija," wastas ta, "olen ausasti leinanud Hemmo Clüverit, jah, jeda olen ma teinud. Uga tema hauale, kus see ka peaks olema, on rohi kaswanud. Ja

ka waiufe inimese südames kaswab wiimats rohi. Urwan, et see Jumala tahe ei ole, et elaw olemus oma elawa elu wiistab surmale hända järele. Ja sellepärast ei taha ma enam kange olla omas siglasest leinas, waid tahan oma südame awada uuele õnnele, kui see tuleb."

Gilmar ja Klaas tegid oma poolde juttu kuuldes suured silmad, ja pere müstas üksteist warjalt küünarnukkidega.

Külamanem istus filmapiigu tummana.

"Mii?" ütles ta siis. "Waata, see on sinu kawatus. On hea, kui seda teatakse."

Ja natulese aja pärast jatkas ta:

"Et mina sind ses suhtes kuidagi wiisti ei taista, seda ja tead. Ja ka asunduses ei kahtle selles keegi. Ei, selle üle wõin ma ainult rõõmustada. Dien wõtnud selle talu walitsemise ühes kõigi raskustega ja wastutusega oma peale, kui sinu ema suri, sest et siin kedagi ei olnud, kes oleks wõtnud siin korda pidada. Aga mida warem ma sest kohustusest wabanen, seda armsam see mulle on. On wiimne aeg, et oma käed wabaks saan enese ja sinu wendade tarwis. — Sest nii tahan ma loota, et mulle warsti koflase ehitad."

Keegi ei wastanud. Minult lüftad plagi-sefid taktimõõduiselt tühjenemas waagnas.

All laua otjas, sulaste ja tüdrukute taga, kuidas see tema waelusele sünnis oli, istus Malle Hendersen. Juba ette seda rõõmu tundes, mida pöisid tulekuuli lõhkemist oodates tunnewad, wotas ta wihawäljendust, mis warastatud loogile pidi järgnema. Aga estoija ei saanud ta selle nalja osaks. Veel ei olnud keegi wäitises tagatambriks käinud. Niipea kui perekond hakkas toole lüftama, tõmbas Malle Gilmerit käisest.

"Dean midagi, fina!"

Wäiteste toaafende ees rippus nüüd nagu eesriie kuupaisketa soõõb, raske pimedusest, millest linnalane unski ei näe. Minult eemal kaugele hõõgus tuhmi heledus, nagu maha maa peale kukkunud punane tšht. Sellele tähele ajutas Malle.

"Geshhe Weittopp läks täna õhtul koolõpetaja juure, Bejste peab talle küll jälle ta Jaani wiimse kirja ette lugema. Jookseme sinna ja kustutame tule, mis see loll wana iga õhtu soo käre põlema paneb, et tema surnud Jaan, kui ta omelt peaks loju tulema, juuna ei kaotaks. Siis näeb, kui wihajeks ta saab!"

Gilmar oli koge nõus. Tore oli ju seda imelikku rauka wihale ärritada. Aga weel toredam oli Malle Henderseni seltsis üstinda õõsel koos kolada. Ta ei suutnud Malle kujukst wabaneda ei mõtetes ega merez, kuidas ta teda oli näinud pärast Gerb Glüveri eest põ-

genemist lendawail juustel ja leekiwail filmil. Ta oli weendunud, et neiu hõbepats pimedas pidi sädemeid pilduma, mis tulid ta sihemisest soojusest, niipea kui neid käge silitati, nagu silitatakse kassi.

Pimeda kindluslega jooksid nad läbi pimeduse aia äärt mööda, üle kaanalifilla ja siis risti üle soo tuhmi tule poole, mis umbes sammude wana Weittoppi majakese taga põles. Maja ise oli walgustamata ja wainne.

Malle kuulab peab kõweraks painutades. Siis wõttis ta puutuhwi jalast ja hakkas sellega hõõguwaid turbaraase laiali pilduma.

"Peab ka aittama, Gilmer," sundis ta.

Aga Gilmar filmitjes armsamini tulest paistetud Mallet, kes nii usinasti töötab, nagu ei iial muidu õige töö juures. Kas ei tantfinud tõesti sädemed ta juustel? Hull kirj waldas teda, neiutse ümbert finni kahmata ja teda südame lusti järele sundelba. Veel iial enne polnud ta mõne neiu wastu niisugust tungi tunnud.

"Malle, Jumala tõsi! Sinu peas põleb tuli!" —

"Kollusemõsu!"

Ta oli nii usinasti turbapudru kustutamisega ametis, et ei näinudki sädet, mis ta kaaslase filmi ifka heledamini hakkas sädema.

Praegu tahtis Gilmer tult ees lüftitaja kalalale farata ja teda oma rinnale pigistada, kui majapoolt kõle kisa kajas.

Geshhe Weittopp ruttas ülestõstetud kätel nende poole.

"Tuli! — Minu tuli! — Sumal taewas! Millised kõwa südamega inimesed need on, kes tule ära kustutawad, tule, mis peab teed näitama wäestele rändajatele, et nad soosse ei waju? Kes te olete?"

"Nõetud nõid!" pomises Gilmer ja fargas pimedusse tagasi.

Geshhe oli nüüd jõudnud turbatule piirkonda. Wäike kortsus näoga naine, kelle selg küüru oli wajunud koorma all, mis elu talle peale oli pannud. Aga ta tuhmites filmades, mis nagu unistades waatafid üle asjade ja inimeste, färas lõpmatu headus.

"Oled fina see, Malle Hendersen? — Seda ei pea sa tegema, laps, seda ei pea sa tegema. Tuli soos on püha, tead. See peab põlema ja keegi ei tohi teda kustutada!"

Ta riisus ruttu turbapuru koflu, puhus nad unesti leekima ja pani ümbruses olewast tagawarast sinna weel lifa. Selle juures rääkis ta ise:

"Selle soo — selle on paharet ise asetanud meie rabasse, et ta lahti teeks oma suu ja neelaks inimest. Ja ta on maailma ase-

tanud palju seejuguiseid soid. Sellepärast on meie armuline Jumal oma halastuses tule põlema pannud, suure ja püha tule inimeste südamesse, tule, mis näitab teed ka kõige teadmatumale rändajale, et ta pääseks põhja walmisest. Võib olla, et see tuli, mis Jumal põlema süüdanud, on minu Jaani südamest kustunud. Sellepärast süütan ma oma meelelihtsuses iga õhtu selle tule siin põlema, et minu Jaan, kui ta koju ihkab, siia teed leiaks."

Malle seisis, käed wahelitti, nagu kilmuse ja kõwajüdamluse kaju wanaeide ees.

"Sinu Jaan magab juba ammuft saadif hauas, ema Geshe," ütles ta halastuseta. "Tema ei tarwita enam ei seda ega teist teed."

Geshe raputas pead.

"Sellest ei saa sina aru, Malle, sest et sul weel mõistust ei ole. Meie Jumal peab oma inimest raske wiisaga lööma, enne kui mõistus neile pähe tuleb. Kui Jaan tõesti hauas puhkab, nagu sa ütled —" ta nuuskatas tajakesti — "waata, siis on maailmas palju, palju emastid paljude Jaanidega, kelle pärast nende südamed werd jooksewad nagu minu süda minu Jaani pärast. Ja sellepärast peab tuli põlema. Tule, tüdruk, tööta mulle, et sa iial enam seda tuld ei kustuta, kustutada ei taha ega ka tema kohta ei taha muuta!"

Malle kehitas suures pettumuses õlgu.

"Mina arwasin, et sa jõimad ja kirud, ema Weikopp, ja oma tuhwolitega mind taod.

See oleks mulle siis rõõmu teinud. Selle asemel pead sa mulle jutlust nagu õpetaja kantslis. Ja seda ma ei soowi. Puhu oma tuli rahulikult jälle põlema ja maga rahulikult. Mina seda enam ei puutu. Sest ei saa mingisugust nalja!"

Sama äkki, nagu warsi koplis tahab jooksta, põgenes ta hõõse, Hilmeri suureks meelepahaks, kes, pimedas oodates, seda tahtis lõpetada, mida ta wanaeide tulekul ei olnud saanud hakatagi.

Ja nüüd libises Malle tal käest.

Kui wäga ta ka ruttas, alles kaanalißilla lähedal jõudis ta neiuale järele. Ja ärritatud metstust jooksust ja oma tungi edasitõukamisest, riskus ta neiuksse oma käte wahele ja surus ta oma rinnale. Aga lawatsetud armastamisest sai jame kaskiwõitlus. Malle terawkõndine ruskas lõi halastuseta, kuhu aga sai. Kui üks eriti walus hoop Hilmerit sundis pigistust löwdwendama, libises angerjassile neiu ta käte wahelt täitsa. Sähemal hetkel kuulis ta kaanalis sulpsatust.

"Malle!" ütendas ta. "Et seisa ometi!"

"Katsu ja seda weel kord, sina!", tuulis ta neiu wihast häält kaanali wastaskaldalt hin-

getult. "Nüüdsest peale kannan ma alati nuga kaafas!"

"Malle," palus Hilmer kaeblikult, "miks sa siis nii wihane oled? Ma ju armastan sind! Ja mul on sinuga head mõtteid!"

Neiu wali pilksenaer wastas talle.

Õtimejel hetkel oli tal kawatsus olnud Mallele läbi kaanali järele tormata. Aga tal oli pühapäewakuub seljas ja west oli märg. Sellepärast kauples ta tüdrukuga teiselt poolt kaanalißilla poole sammudes. West woolas nende wahel.

"Jumala tõsi, Malle, sa oled mulle armas. Ei leidu teist neiu, keda ma nii kui sind armastaksin. Ja kui sa ainult tahaksid, Malle, sina ja ei keegi teine peaksid minu talus perenaiseks saama."

Pimedast tuli wastus:

"Kumal pois! Sul ju polegi talu. Talu kuulub Gewa Jansenile. Oled samasugune kerjus kui minagi."

"Ohoo, ohoo!" wihastas Hilmer. "Kuiigi Janseni talu kuulub Gewale, kas armad, et isa waewab ennast ilmaaegu kaskümmend aastat aitäh eest?! Küll tema mulle juba talu muretseb, sellepoolest ole mureta. Ja sinust saan mulle perenaine."

"Mina ei taha sinu perenaiseks saada."

"Malle! Kas sa mind siis sugugi ei armasta?"

"Mina ei armasta kedagi."

"Oh, seda ütled sa niisama, sest et pahane oled. Meest, kes su perenaiseks teeb talus, armastad sa juba."

Hilmer oli nüüd kaanalißillani jõudnud. Mõne sammuga jooksis ta nüüd ruttu sinna, kus armas Malle wiibiwat.

"Katsu weel kord minu ümbert finni wõtta!" hoiatas tüdruk teda läbi hammaste.

"Mis sa siis oleti tahad?" kurtis pois.

"Tahan sind ju ometi kostida. Mis sa weel ootad?"

"Dotan kuningapoega."

"Oh, sina!"

Nüüd naeris Hilmer. Tema polnud weel iial enne mõelnud Malle Hinderjeni, talu Tuhka-Triinut, kostida. Kui ta teda täna õhtul oli käte wahel hoidnud, oli temas see mõte arvanud. Si ta tahtis seda teostada. Kui tüdruk ka majapidamises wähe wäärt oli — täna õhtust saadil teadis ta: elus oli midagi tähtsatat kui tõi.

Nad pugestid suure wärawa kaudu maija. Mallel olid puutuhwid käes. Ta lootis tähelepanematult kambriße saada, kus ta Gretsheni — tüdruk — seisis magas. Aga kui nad suurest toast läbi läksid, kus õkikambrißene tur-

batule kohal veel põles, läks suure toa uks lahti.

Ilmus Gewa. Ta nägi Malle märgades, ihu kiiige kleepiwates ja poristes riides, nägi ta tuholid, mida Geshe Weikopi tules kõrwanud. Nägi oma poolwenda punasel näol, filmades igatjew hülgus, mida ta seal enne veel ilal poinud näinud. Ja häälega, milles veel wäriks wiha, mis Kori Goserwishi hoia tus temas tüdrukü wastu aratanud, kätatas ta Mallele:

„Misjugune ja wälja näed?! Kas see on ausa tüdrukü riidetus? Kus ja täna õhtul hulkusid?“

„Ara karju nõnda,“ palus Hilmer tumedas meeleliigutuses, et Malle aidata. „Käisime ema Weikopi juures!“

Uga Gewa kisendas:

„Jä, isa! Tule ometi wälja! Seda pead sa üle nägema! Minu kaebust ja ju ei kuule. Ja siis ma pidasingi rahu pärast juu. Uga kõlblust ja korda ei lasse ma oma talus jalgade alla tallata ja oma talule häbi teha! Ei, seda ma ei jalli, et see wilets tüdrukuräbal oma häbematuses minu menna Hilmeri, kelle kõrwanatugused veel kuivad pole, ära wõrgutab!“

Nedderbrint oli ilmunud läwale. Kortjus kulumul filmittes ta Gewa kõne ajal kojutunud paari. Tema teraw pill märkas kohe, et ta poja pahem film kiiresti laienema paistetuse tagajärjel järjest wähenes ja et Malle oma märgades riides seisks nagu woff, troistiwus huultel ja filmades wana waljus ja külmus. Ja ta seletas asja enesele umbes nii, kuidas ta oli olnud.

„See ei lähe, et te õõsel magamisaajal sookse jooksete,“ ütles ta käredesti. „Teie ei ole enam lapsed. Seda te enam ei tohi. Mina feelan selle waljusti ära. — Mine oma kambriksse, Malle. Oma riided pesed ja hommikul puhtaks. Ja kui nad enam korda ei saa, mis wõin siis mina parata. Teist riideid ei saa. Sa et seejuguft asja enam ei juhtu!“

„Ja majast wälja ei aetagi teda, seda rahulussünitajat?“ kurtis Gewa, Nedderbrinti pehmuie üle wihasdades. „Majast ei wijata teda ikka weel wälja?“

Malle pööras kambri läwale ümber.

„Seda ma ootangi, et siit majast wälja saaksin! Wijata ei tarwitseta mind. Beremes teab sedo.“

„Bea oma jultunud juu ja mine magama!“ kästis Nedderbrint.

Gewa filmad olid märjad.

„Jä — sellest ei saa ma aru! Ja sel pole head lõppu. Ja warastatud kookidest teab ta ka — see on tõsi!“

„Türefene,“ lojutas teda Nedderbrint, „selle eest lasse isal muret kanda. See ei lasse oma põllule umbrohtu kaswada — ega majasse ka mitte. Minge.“

Hilmer tahtis seda manitsust ka kasutada. Uga Nedderbrint lömbas ta enesega wäikesse tuppä ja pani ukse finni.

„Nüüd ütle lühidalt ja selgesti: mis on sinu ja Malle wahel?“

„Oh, isa, mina — ma — niisama — ei midagi! Wõi —“

Ta ajas õlanulik püsti, wõttis hoogu. Getkest saadit, mil ta Malle oli käte wahel hoidnud, oli tal, nagu oleks ta tuld joonud.

„Olen nüüd juba warsti kakskümmend aastat wana, isa — ja ta on mulle armas. Ei leidu soos teist neini, kes mulle nii armas oleks.“

Nüüd oli see wäljas. Ja Hilmer tundis, et see Kori Nedderbrinti wastas tähendas kangelastegu. Paar sekundit mõõtsid isa ja poeg üksteist filmadega.

Siis ütles külawanem kuwält:

„Nii. Ta on sulle armas. Siis waata, kuidas sellest üle saad. Kõlbusewastast läbi käimist ise oma lüha ja were ning tüdrukü wahel, kelle eestseisja uing kasuisa ma olen, mina ei jalli — ei jalli ühelgi tingimusell!“

Jätsa soojusega wastas Hilmer:

„Seda ei pruugi ja karta, isa. Minul on aujad mõtted. Tahan Malle omale naiseks wõtta.“

„Mis ja tahad?“

Gette aega näis, nagu oleks Nedderbrint tahtnud oma poega mõõduta wihas maha lüüa. Siis wajus ta käsi. Ja ta nagu omas jälle harilikku maskitaolise rahuilme.

„Ja usud, et sulle selleks annan oma õunikuje? Mis? — Kakskümmendkaks aastat olen ma sin soos töötanud kui orj ja sulane, et mu lastel oleks soe peja. Kas usud tõesti, et ma seda tegin selleks, et sina mulle ühe sandilapse, kel lahsad käed ja jüda täis tigeidust, pehmesse pejasse toofid?!“

„Jä — mina —“

Käskwa käeliigutusega löikas Nedderbrint poja sõnad katki.

„Minu tahtmisega ta perenaiseks ei saa. Ja ma usun, maga esiti ennaft wälja, enne kui mulle wastu hakkab. Seda nõu annan ma sulle. Ara räägi midagi. Mine!“

Wiinikludes mõtetes jäi Nedderbrint üfunda. Usjad olid pahad, palju pahemad kui ta arwanud. Pidi midagi sündma, midagi, mis jälle korra jalule seadiks. Igawestti. Malle pidi majast lahkuma. Teda oleks ju wõinud lihtsalt Bremenisse saata teenima.

(Järgneb).

Rani amulett.

Saksa kirjaniku H. Courths-Mahler'i romaan.

13

"Mind ei tarwitse ja nüüd enam arwesse wõtta, Hans. Mina lähen Rohapettasse rani juure kojadaamiks. Nii on see sinulegi kõige parem. Kui sa seda ise ei taha, siis ei tarwitse keegi teada, et Freda von Waldau on sinu õde. Kui Gewa sulle oma jaasõna annab ja sa seda ise tahad, siis wõid temale seda ütelda.

Mina soowin sinule südamest, et ta seda teeks, mitte et ta on rikas, waid et ta on armastuswääriline, kallimeelne neiu ja sest et sa teda südamest armastad. Ja lootusetu, täideminematu armastus on libedam surmast. Jumal hoidku sind selle eest.

Olen enesele wõtnud koha aurikule, mis teisel jaanuaril teele läheb, ja reisin sel päewal siit minema. Seniks jään ma siia Breemeni'sse wäikese pensiooni ja teen wiimseid kodumaa jõluud kaasa. Tahan mõelda sinu peale ja sinu õnne eest palwetada. Minu mõtted saamad wiibima wahetpidamatult Rudeni villas, kus ma olen mõõda saatnud oma elu kõige õnnelikumad, aga ka kõige walusamad päewad. Peaksin ma sinult saama teate, et Gewa on saanud sinu pruudiks, siis rõõmustan ma sügawasti südamest selle üle ja tahan teile paluda Jumalalt alati õnnistust ja õnne.

Heameelega tahaksin sind weel kord näha. Oletsin tulnud Berliini sind jumalaga jätma, aga ma pean nüüd wiimse kui penniga arweta, et oma rahaga wõiksin jõuda Rohapettasse. Wahest on sul võimalik ühels päewaks siia sõita, enne kui ma siit lahkun. Igal juhutumusel ootan ma sinult pärast su jõudmist villa Rudeni'sse weel teateid. Jutusta mulle, mis ja sealst kõik leidsid — mind humitab kõik see kuni üffitasjadeni. Mõttes wiibin ma olati seal. Kuid nüüd lõpetan. Ela hästi. Önn sinuga!

Sinu ustaw õde Freda."

Sellele kirjale oli Hans juba Berliinist wastanud ning Fredale teatanud, et ta parajasti olla minemas Kronau'sse, kus ta oma saatuse otsustamist ootab. Kõik muu teatawat ta Kronau'st. Temale olla see walus, et Freda Indiasse läheb, ja ta lootwat teda ilfagi weel seal tagasi hoida.

Ja kui Hans Ramberg sel esimesel õhtul villa Rudeni's toredas toas magama läks, luges ta Freda kirja weel kord läbi ja raputas pead.

"Sellest kirjast räägib kummaline resignatsioon, nagu seda Freda wärskle, sihi kindel olewus muidu ei näita. Kardan, ta loobus sellest kohast ainult sellepärast, et minule mitte komistamisewiwiks teel olla. Seda wõib temast juba uskuda. Aga mina ei tohi seda lubada. Nüüd on minu kohus Freda eest wälja astuda, nagu tema seda minu eest kawa on teinud. Niipea kui Gewaga selgusele jõuan, ütlen talle wiibimata, kes Freda on."

Ja Gewa särawatele, õnnestihilgawatele silmadele mõeldes wiinus ta magama.

* * *

Järgmisel hommikul oli kogu majas tunda kuufookste ja jõuluküpsetiste lõhna. Dige jõuluhelewus walitses igal pool. Viktor ja Gewa naerisid duetis. Nad ehtisid koos suurt jõulu puud ja Viktor tegi kõiksugu wallatusi.

Minult Gerhard von Rudenil puudus rõõmus helewus. Tema istus oma siidamewalus ja mures Gewa saatuse pärast oma töötoas. Ja siis lastis parun Ramberg ennast talle teatada.

Gerhardi kehast käis tuffatus läbi.

Ta tõusis ja ajas enese firgeks.

Rambergi oli talle just waja. Sest nüüd oli tal kindel otjus wõimalust lasutada ja Rambergile märku anda.

"Lassen paluda," ütles ta teener Braunile, kes varuni soowi oli teatanud.

Ramberg astus tuppale. Ta oli ärew ja pisut kahwatu.

Kummardades astus ta lähemale.

"Wabandage, herra von Ruden, kui ma wahest ekkitawalt ja tülitawalt Teile töötundi segan. Aga mul on tung, Teile midagi teatada, mida ma kauemini edasi lükata ei wõi. Kas tahate olla nii lahke ja mind mõni minut kuulata?"

Gerhard nokutas pead ja õjutas tugitoolile. Tema üffi teadis, mis tal maksis selle mehe ees oma rahu alal hoida. Aga ta nägu oli kahwatu ja otsustaw.

"Palun, wõike istet, herra parun. Mis on Teile mulle ütelda?"

Ramberg jäi seisma.

"Lubage, et oma palwe Teile seisites ehitatan ja ilma fiskejuhatuseta oma sihi poole sammun."

„Palun.“

Külmalt ja lõikawalt tulid need sõnad Gerhardi juust. Aga Ramberg oli sedawõrd äritatud, et ta seda tähele ei pannud. Ta tõmbas sügawasti hinge.

„Ma luban enesel Teile ütelda, herra von Ruden, et ma Teile preili õde armastan, sest- jaadik kui ma teida Berliinis efmest korda nägin. See armastus on ifka tugewamaks kaswanud — ma loodan, et mu tundeid wastatakse. Sellepärast tulin täna Teile juure Teilt küsima, kas Teile mulle luba annate, et wõin Teile preili õelt ta kätt paluda.“

Sette aega walitses hingetu waitus.

Siis ajas Gerhard enda äkki sirgeks. Ta nägu paiskis olewat külm ja kivistunud. Ja külma, terawa häälega ütles ta lõikawalt:

„Ei, parun Ramberg — seda ma ei luba!“

Ramberg lohkus. Ta kahwatas weel enam ja waatas Gerhardsile otsa.

„Teie näete minus waest, waranduseta ohwiseri, kel muud ei ole kui hea nimi, oma au ja — truu süda, mis ma wõin wõjata waekaussti. Wõib olla oletate, et ma preili von Rudent käit ainult sellepärast palun, et ta warandusega warustatud noor daam on. Aga ma annan Teile oma ausõna, et ma teida ustawalt ja südamest armastan. Ja kuigi ma oma oluforras ei tohiks waest naist wõtta, ma armastaksin preili Gewat ometi sama südame-likult, kui ta oleks waene. Sellepärast palun ma Teid — ka Teile preili õe pärast — ärge jääge selle kategoorilise ei juure.“

Gerhard astus temale ühe sammuga lähemale ja waatas talle suurelt ja tõsiselt silma.

„Teie ei oleks pidanud mulle selle peale oma ausõna andma, parun Ramberg. Et pifast seletusest hoiduda, ütlen Teile lühidalt, mis ma Teile palwe peale wõistan eiga. Ma tunnen Teile suhteid preili von Waldau wastu ja olin selle tunnistaja, kui Teile temaga allpaadimaja juures kokku saite. Leidisin ja luugesin ka Teile kirja, milles Teile preili Waldault seda kokkusaamist palusite. Ta oli ta maha poetanud. Ja nüüd ei tarwitse ma Teile küll enam midagi ütelda. Teile saate aru, et Teile kosjanduu asjatu on. See kõik peab jääma meie wahel, ei minu wend ega õde tarwitse sellest midagi kuulda, kui mulle lubate, et Teile minu õe rahu ei effita ja temast ilma tähelepanu aratamata lahkute.“

Ramberg oli tergesti tufatanud. Aga tal polnud aimugi, et Gerhard von Ruden seda wahelorda tema ja Freda wahel enesele hoopis teistiti ette kujutas. Polewal pilgul waatas ta Gerhardsile näkku.

„Ja selle wastu tahate Teile kahe inimese õnne lasta puruks pörgata, herra von Ruden? Tõsi küll, see polnud õige, et me Teile ees salajas hoidisime, milline wahelord meie wahel walitses. Aga waesus ei ole ju kellegi ülekohus ja häbi. Ja kui keegi enesele ausal kombel leiba teenib, siis wõib seda ainult õige narr kombeseadus laita. Aga kuna me seda narri seadust tundisime, siis oleme, filmas pidades minu seisukorda ja rügementi, wailinud, millises wahelorras me seisame. Aga ka sellepärast, et ma kartsin, minu õnn wõiks selle wastu puruks pörgata. Aga seda kartsin ma ainult julgusetuil tundidel. Meie arwamise Teid nii kõrgeltmõtlejaks, et tõsiselt ei kartnudki, et Teile wõiksite sellepärast kahe inimese õnne purustada. Ma ei suuda uskuda, et preili Gewa Teilega ühel nõul on ja et ta minuft sellepärast wõhem lugu peab, kui ta kõik kuuleb.“

Gerhard filmitses teida kohmetult.

„Parun Ramberg, meie arwamised lähewad ses asjas ometi kaugele lahku. Nii „kõrgeltmõtleja“ ei ole ma tõesti, et annan oma õe mehele, kes ainult warandust püüab, kuna ta kedagi teist armastab ja temaga õrnu suhteid püüab, kuna ta kedagi teist armastab ja temaga õrnu suhteid peab.“

Ramberg raputas häälestawalt pead.

„Mina armastawat kedagi teist? Herra von Ruden, Teile olete minuft õige walesti orienteeritud, sest muidu ei wõiks Teile minu ausõna juures kahelda. Mina armastan ainult preili von Rudent kõige oma südamega ja kõigi oma mõtetega. Ja teisi õrnu suhteid ei ole mul ühegi teise daamiga.“

Wihastelt filmitses Gerhard teida.

„Herra parun — Teile arwate heaks mind wist narriks arwata. Praegu weel finnitafite oma suhteid preili von Waldau wastu ja seda nägin ma siis ka ise oma silmadega. Ja nüüd jälle eitate seda.“

Ramberg tufatas kohkudes tagasi.

Nüüd alles sai ta aru.

Ja älgas kääga üle otsaesise.

„Herra von Ruden! Mu Jumal — nüüd alles selgub mulle, millises efsarwamisef Teile olete. Mis Te siis öieti ufute, kes Freda von Waldau on?“ küsis ta ärewalt.

Gerhard filmitses teida tardunud silmil.

„Noh — nagu ma preili von Waldau tunnen, on ta liig uhke selleks, et olla Teile armufene. Wõin ainult oletada, et ta ennaft peab Teile kihlatud pruundiks.“

Ramberg tõmbas sügawasti hinge.

„Seda uskusite Teile? Ja sellepärast keeldusite mulle oma luba andmast? Teile efsite,

herra von Ruden — Freda von Waldau on minu õde!"

Nüüd tuffatas Gerhard ja kahwatas.

"Mis Te ütlete?" hüüdis ta ärewalt.

See sõlas kui appihüüe juures hädas.

Kohmetult wahtis Hans Ramberg temale otja.

"Freda von Waldau on minu õde, herra von Ruden. Minu ema läks pärast mu isa surma parun von Waldaule mehele. Selle surma järele sattusime raskesse seisuforda. Minu ema sai pensioni, kust ta mulle weel liisaraha pidi andma. Ta suri mõne aasta eest ja ma pidin temale surmawoodil töötuse andma, et oma rügementi jään, kuni see mul tiganes võimalik on. Minu õde ja mina olime nüüd täitsa waesed. Sellepärast astus Freda krahwinna Dorlaga teenistu se ja andis mulle poole oma palgast, et ma rügementi wõiksin jääda. Rügementis ei tohtinud keegi teada, et minu õde teenib. Sellepärast waikisime, et oleme õde ja wend. Sest meil oli ju kumma-gi teine nimi. Siis tulid ma siia ja ei teadnudki, et mu õde siin oli. Vittori jutust preili Gewaga kuulsin ma seda alles. Ja siis kirjutasin ma õde ning palusin temaga paadimaja juures kokkusaamist. Ma kirjusin, et mu õnn puruneb, kui kuulete, et mu õde Teie naissekretär on. Freda ütles mulle küll, Teie olla selleks liig kõrgelmõttele, et sellega kahe inimehe õnne purustate, aga kui ta mu kosjad oletas tagasi lüüdatud, siis arwasin ikkagi paremaks, kui keegi meie wahelorrast midagi ei tea. Ja nüüd näen ma ehmatades, et olen oma õde Teie filmis walewalgusele seadnud. Mul on sellest kahju — seda pole ta minu pärast teeninud. Uskuge mind, suurjuuksemat karakterit ei ole kui minu õde. Ja kui wilets pidin ma weel Teile paistma? Selle peale ei julge ma mõeldagi."

Wagu halwatuks oli Gerhard kuulnud. Ja ometi luges ta wiimse kui sõna Rambergi huultelt.

Nüüd, mil see lõpetas, wajas ta äkki tugitoolile ja latis näo kätega.

Liig järsku tuli see wabanemine libedast walust. Ja ta ei jaksanud sõnagi lausuda. Kui ta oletas awanud juu, siis oletas see olnud karjatus.

Ramberg waatas kohkudes alla murtud mehele, seda ta oli tunnud ainult uhkena ja sirgena.

"Mis Teil on, herra von Ruden? Kas olete haige? Kas pean ma abi kutsuma?"

Gerhard wahtis tarretult oma ette.

"Mii siis efektus? Ja sellepärast alandasin ma teda — sellepärast lastin ta minna?" hoigas ta.

Kohmetult kummardas Ramberg tema kohale.

"Herra von Ruden!"

Kõike jõudu kokku wõttes toibus Gerhard.

Pikkamisi tõstis ta pea ja waatas üles Rambergile, kes wapustatuna wahtis ta kahwatuks näole. Ja äkki wõttis Gerhard Rambergi kätest kinni.

"Armas parun — Teie ei suuda aru saada, mis mind nii sügawasti wapustas. Istuge siia minu kõrwale — ma pean Teile kõik ära seletama. Ja enne kui edasi räägime, tahan ma kiwi Teie südamele wõtta. Ma annan Teile oma luba, et tohite minu õelt ta kätt paluda — seda armsamini, et tean, et ma sellega ka oma õe südamespoowi täidan. Jumalale tänu, et seda wõtin nüüd teha kerge südamega."

Rambergi juust tuli wainne rõõmuhüüe ja ta pigistas Gerhardi kätt, nii et see walu tundis.

"Herra von Ruden, kas see on tõsi? Kas tohin ma Gewale tdesti ütelda, kui armas ta mulle on?"

Gerhard nokutas pead.

Ta filmad järelelõikamiseks.

"Jah — see on tõsi. Ja Teie tohite minna Gewa juure, niipea kui enne olete kuulnud minu seletust. Minus sõna minu poolt annab Teile ruttu seletuse, mis ast mind nii wapustas. Mina armastan Teie õde Fredat ja uskusin mõnikord ka tema filmis lugewat, et ta mu tundeid wastab. Siis tulite Teie siia, ja jõe ekstarwamine tegi mu üleannetuks, weel enam, ta pani mu kartma ka mu õe õnne pärast. Selles ekstarwamises lastin ma Teie õe lastuda — lubasin tal minna selles alandawas usus, et ta on siin üleliigne, ainult et ma talle ei tahtnud näidata oma armastust ja armukadedust."

Ta tõmbas Rambergi oma kõrwale toolile ja rääkis talle kõik oma südame pealt ära.

Ja lõpetades fargas ta püsti.

"Ütelge mulle, kus Freda nüüd wiibib. Soodan, et seda teate. Jumal andku, et ta weel pole Indiasse reisinud."

"Ei — tema laew lahkus Bremenist alles tseljel jaanuaril. Praegu wiibib Freda weel seal."

"Andke mulle tema aadress — ma pean tema juure ruttama — weel täna. Ma ei leia enne rahu, kui temaga kõik wahelorrad olen selgeks teinud."

Nüüd wõttis Ramberg õe kirja taskust ja ulatas temale.

See luges, ja filmad hakkasid järele, kui ta luges:

"Ja lootusele, täideminematu armastus on libedam surmast." Ja siis: "Minu mõtted wii-

biwad wahetpidamatult villa Rudenis — kus ma olen mööda saanud oma elu kõige õnnelikumad, aga ta kõige walusamad päewad.”

Need sõnad täitsid ta südame lootusega, et Freda ta armastust wastab. Äkki ei wõinud ta selles enam kaheldagi. Nüüd, mil ta hingeft kõil kahlus kadunud, nägi ta kõike jälle hoopis teises waluses.

Kuidas wõis Freda kannatada oma alandatud uhtuses! Walawas igatsuses ajas ta süda teda nüüd kaugele armsama juure.

Kõik ta kurbus oli kadunud.

Ruttu wõttis ta kurbraamatu. Kui ta poole tunniga waksali jõudis, wõis ta weel pääseda lähemale rongile. Siis jõudis ta warakult õhtuks Breemenisse ja sai Fredaga weel õhtul kokku. Ja kui kõik nii läks, nagu ta lootis ja soowis, siis wõis ta temaga homme koju sõita. Homme oli jõuluõhtu — kõige õnnelikum õhtu ta elus, kui ta lootused täidusid.

Ta helistas Braunile, kästis tal enesele käsitasku õppejuga pakkida ja auto ukse ette tellida.

„Kümne minuti pärast olgu auto sõiduwalmilt ukse ees,“ ütles ta.

Siis seletas ta Rambergile lähidalt, mis taawatfes, ja lihas juure:

„Balun, armas Ramberg, seletage mu wemale ja öle kõik ära, minul pole selleks enam aega. Viktor ja Gewa teawad, et ma Fredat armastan. Ütelge neile kõik, mis tarwilik on. Ja kui ma homme tagasi tulen, loodetawasti mitte üksi, siis tuleb kõik muu enesest. Ja siis teretan ma Teid kui Gewa peigmeest ja oma armast naiswenda. Nüüd pole mul aega.”

Braun tuli Gerhardi mütsi ja kasukaga.

Wäljas oli auto ukse ette sõitnud.

Gerhard pigistab Rambergi kätt ja ruttas õue.

*

Kohe selle järele kihutas auto teele.

Hans Ramberg tõmbas sügawasti hinge. Ta filmad järeftid rõõmsasti.

Säbi minnes kojast, tuli Viktor talle trepilt wastu.

„Kas see polnud minu wend, kes praegu ära sõitis?“ küsis ta Rambergilt.

„Jah, Viktor.”

„Aga tal oli reisitasku kaasas. Kuhu ta sõitis?“

„Breemenisse.”

„Breemenisse? Täna? Mis talle meele tuli, et nii äkki reisile läheb? Homme on ju jõuluõhtu! Mis saab siis meie kingitustest?“

„Ta tuleb homme õigel ajal tagasi.”

„Aga ütles mulle ometi, mis tal Breemenisse nii äkki asja oli? Ariasju tal enne jõulu ju enam ajada ei ole.”

Ramberg tõmbas ta naeratades ühte tupp.

„Ta tahab Freda von Waldaud tagasi tuua.”

Viktor kohkus.

„Mis ja ütled? Freda von Waldaud? Ja ta ütles seda sulle?“

Hans Ramberg naeris.

„Jah, Viktor — olen selles asjas kõige lähem.”

„Ah, ära tee rumalat nalja, Hans Kuidas oleb sina siis kõige lähem?“

Ramberg wõttis ta käest kinni ja waatas talle suuril, kõfiseil silmil otse.

„Freda on minu õde, Viktor, minu poolõde. Sinu wend oli tooford, kui me siin mandõwritel wiibisime, näinud, et ma Fredaga õhtul paadimaja juures kokku sain ja me üksteist suudlesime.”

Viktor wajus toolile.

„Ah — ja sina oledki see „teine,“ kellest ta mulle ütles, et Freda von Waldau teda armastawat?“

Ramberg nokutas pead ja seletas Viktorile, mis sündinud ja mis ta Gerhardiga oli rääkinud.

Nüüd naeris Viktor.

„See on ju täpne ekstituste komöödia. Nüüd saan ma aru, miks Gerhard üle peataela pidi reisile minema. Ja saan samuti aru, et ja nüüd Gewaga tingimata pead üksi jääma. Sellepärast tahan olla õige hea ja proua von Roda pooleks tunniks kufagile kinni naelutada. Gewi leiad ja suureft saalist jõulupuud juureft. Wahest wõid ennast temale abiks pakkuda.”

Ramberg pigistab järeftilmil ta kätt nii kowasti kui suutis.

„Ma tänan sind, Viktor!”

„Noh, tead, teenistuswõimetuks ei tarwitse ja mind nüüd kohe weel mitte pigistada. Lühidalt: wite minuti pärast olen proua von Roda kinni naelutanud. Noh, kas ma olen peen pois? Wõi ei ole?“

Ramberg nokutas pead. Rääkida ta arewuses enam ei suutnud. Ruttu lahkus ta.

Gewa ehtis jõulupuud ja waatas naerata-des üles, kui Hans Ramberg tema juure astus.

„Kas tahate ennast mulle abisalgana lafutada anda, parun?“ küsis ta punastades.

„Ei tea, kui ma selleks wahest liig ostamatu ei ole, armuline preili.”

„Noh, wõin Teile ju juhatust anda. Siin on kulbeied. Need riputage kufse külge — waa-date — nii. Aga õige ühtlaselt.”

Ta näitas, kuidas need kulbeied tulid otse te külge riputada. (Särgneb).

Kuidas nad surewad.

Prantsuse kirjanik Claude Farrère.

Asadmiraal Germinet mälestuseks, kes katsus uuesti korraldada üht Prantsuse laewastikku.

— Tahaksin, et inimesed teaksid, kuidas nad surewad, meie ohwitserid, leitnandid, mitshmanid, alamwäelased, kõige vähemad . . . need, kel pole rohkem kui ainult üks pael, kaks kõige enam, oma warrukal, need, kes alles eile lahkusid sõjakoolist, üleile gümnaasiumist. . .

Kuid. . . ega see teile ometi liig igaw ei ole lõpuni lugeda? . . . katsun olla äärmiselt lühidane. . . ja siis, teie võite selle loo pärast omapoolt edasi jutustada; ja teil pole waja autorit nimetada: sest lugu on tõestisündinud, mis sama palju tähendab, kui et siin autorit polegi. . .

Ta juhtus, see lugu nimelt, wabariigi soomuslaewal „Wagram'il“. . . teie teate ju? „Wagram“? . . . millel admiraal Cheftel oma lipu masti tõmbas läinud aasta 15. mail? . . . Teie teate. Hüwa! . . . Päewal, mil see lugu juhtus, oli neljas liinilaewastik wäljas oma esimese semestri laskekatsetel. Lasti diwisjonide kaupa kolm soomuslaewa korraga, sihiti kahewiisi kokkukinnitatud märklaudadele, 10 tuhande meetri kauguselt. „Wagram“, mis kandis teise diwisjoni alljuhataja konteradmiraali plagu, töötas koos oma kahe ellingukaaslase „Hohenlinden'i“ ja „Auers-taedt'iga“. Mina teenisin ühel kolmanda kerge laewastiku ristlejal, — see oli „Convention.“ Kuid suurtükiohwitserina oli mulle luba antud asuda ükskõik millisele liinisoomuslaewale, tegelikult „Wagram'ile“, et osa wõtta laskekatsetest. On alati midagi õppida laskekatsetel, isegi sellel, kes — nagu mina — neid tosinate wiisi näinud.

Lühendan. Esimene harjutus oli tehtud. Kolm soomuslaewa olid lasknud parema parraga ja ilma iga wahejuhtumusega. Nad liikusid edasi, et uuesti wõita oma seisukohta laskeliinil ja lasta ka pahema parraga. Meie, s. o. reisijad ohwitserid, olime wabad ja wõisime

igalpool wiibida, kus aga tahtsime, muidugi tingimusel, et meie kedagi ei eksita.

Olin istet wõtnud ühel kõiehunnikul, otse wastu toru nr. 6, see oli küljepealne toru, 240 mm., ja ei olnud weel lasknud, kuna ta asus wasakul pardal. Kui sarwed puhusid: „Laadige wasakul!“ siis nägin ma äkki meeskonda kitsast treppi mööda torni pugawat, sest senni oli neid reserwis hoitud. Ja ma tundsin ära mitshmanist tornikomanderi: Jean Sherrer; mäletasin ta nime. — Poisike: kakskümmendkaks aastat, wõi kakskümmendneli; kui teda waadata, arwate wiisteistkümmend. Blond, roosa, pun-gispõseline; ja just sama palju karwu lõuaotsas kui põwel. Just nende noorte poiste nägu, kes lõowad tennist Puteaux's. Olin teda wiis wõi kuus korda Toulon'i kabareedes kohanud, Pintade'i juures ja mujal. Ja ma olin teda tähele pannud, sest ta jalutas alati üht ja sedasama sõbrannat, mis aga muidu sugugi moes ei ole mitshmanide juures, kes oma truudusel harwa monotoonseks lasewad kujuneda. . . Jean Sherrer'i sõbranna oli wäga wiisakas laps, ja muu seas: just tema jaoks loodud; ta oli sel määral kaheteistkümnenaastase taoline, et Scherrer ta kõrwal näis peaaegu mees olewat. Ja midagi koomilisemat on wõimatu kujutella, kui see paarike enesest kujutas; wõimatu oli neid wõtta tõsiselt.

Nii siis, nägin Jean Scherrer'i oma torni roniwat, segiläbi oma madrustega. Ma pidasin ta lennu peal kinni — silmapilguks muidugi.

— See olete teie, mu wäike? . . . Teie asute siis sel laewal? . . . Ei teadnud seni. . . Käsi käib hästi? . . .

— Wäga hästi, kapten! . . . ja teie? . . . Muu seas, teie olete tulnud, et suurtükke mürtsutada? . . . See on huwitaw, teate! . . . Mul on hästi töötaw toru! mida nimetatakse hästi töötamiseks! . . . Teil on oma sekundikell kaasas? Kronomeetrige „meie aeg“, esimese ja kuuenda laengu wahel!

Ta raputas mu kätt ja kadus orawa hüppega ukse musta awausse, mis sil-

mapilkselt ta järgi suleti. Mina hakkasin binokliga silmapiiri uurima, et sihte otsida, mida ma tiheda suitsu pärast mitte enam ei näinud. Olin rahul; naeratasin. See oli mulle tõesti meeldinud, kui nägin seda poisikest nii rõõmsana ja entusiastlikuna, nii uhkena oma laskmise kohas, nii õnnelikuna oma suurükkide pärast, nii oma torni armastavana. Mulle tuli ka meele, et ta väikesel sõbrannal oli tõepoolest keegi, kelle peale maksis olla armukade, kui ta seda ainult oleks kuulnud. . .

Algaski laskmine wasakul pardal. — Sel pole ju mingisuguseid tagajärgi, laskeharjutuste õpingul. — Admiraal oli oma punase plagu masti tõmmanud, mõlemad kaaslaewad tegid ta eeskujul Admiraalilaew andis esimese paugu. Kolmekümne suure kahuri hirmuärataw mürin järgnes sellele sekund hiljem.

Nägin enese kohal kaht pikka tulejuga, mis tulid hane 240-test. Nagu ta mind oli palunud, lugesin ma ta „aja“ sekundid. Lugesin üheksateist, — mis on ilus, väga ilus tulemus. . . mida isegi sakslased — nemadki ise — ei saawuta iga päew. Tal oli õigus pead püsti kanda, sel poisikesel Jean Scherreril. Üheksateist sekundit, et laadida ja lasta 240-st, seda nimetatakse hästi teenida Prantsusmaad! Ja kui uuesti kaks pikka tulejuga wälja purskasid, hakkasin ma jälle lugema. Kuid kui ma lugesin kuus, kuulsin ma tornist — wahetpidamata mürina peale waatamata — kohutawat fshüüüü. . . see oli lõhkew laeng. Ja enne kui see surmaw fshüüüü. . . oli lõppenud, mõistsin ma, et püssirohigi teeb oma tööd: et ainult üks laeng oli süttinud. . . ja et madrused ja ohwitser, — kes asusid selles hermeetilises putkas, kus hõõgus 30 kilogrammi püssirohtu. . . Haa! . . . kohutaw! . . .

Laskelipud olid juba langenud poolmasti. Tulistus oli lõppenud. Merel, kus liikusid weel pikad kollased ja hallid suitsupilwed — püssirohi ja süsi — jatkasid kolm soomuslaewa oma rahulikku liuglemist. Oleks wõinud ütelda, et midagi pole muutunud hiljutisest hetkest saadik.

Lõpuks nägin ma läbi torni ukse wälja astuwat esimest inimest. Ta oli üleni must, — tule põhjusel, mis ta liha oli kõrwetanud. . . ja üleni punane, —

were pärast, mis maha woolas. . . Ta taga teised. . . Ei, ma ei katsugi seda kirjeldada. Seda pole tarwis. Kui oleksite neid näinud, — teie ei wõiks iialgi enam. . . iialgi! — wabastada oma silmi selle kohutawa nägemuse pildist. — Ja kui teie oleksite neid kuulnud huluwat. . . kõiki huluwat. . . üht ja sedasama mõistmatut hulumist. . . mis püüdis olla kisendus. . . mis püüdis olla hüte, palwe. . . haa! . . . ah! — nad tahtsid juua: see oligi, mida nad katsusid küsida. . . kuid nad ei saanud seda ütelda: sest see tegi neile suurt walu, liigutada oma keelt ja huuli, et moodustada helisid! . . . kui oleksite kuulnud seda kaebet, — teie kuuleksite seda alati. . . kogu oma elu. . . igas lärmis ja igas waikusel. . . ja isegi unes, kus see kuulmatu kaebe muutuks kohutawaks ja painajalikuks. . .

Jean Scherrer astus wälja wiimsena, — nagu see peab olema. — Ta ei kisanud. Ta oli kõige raskemini haawatud; — surmawalt, seda oli näha rääkimatagi! — kuid ta sammus siiski õieti ja püstipäi. Ta riided, ta nahk, ta kondid, — see oli kõik ainult üks — söestunud. Ta näis olewat korjus, mis ju ammu on surnud — Ta tuli mu juure. Enne minu juure jõudmist. . . lasin tal tulla, ilma et end oleksin liigutanud: olin halwatud — hirmust. . . heitis ta pilgu oma meestele ja kamandas:

— Waikust!

Kõik waikisid. Oma ülemale — sellele ülemale siin — ei keelanud nad praegugi sõnakuulmist. — Mäletan: mul oli nälg ja janu põlwili heita, nende ees siin ja selle ees seal. . .

Kahe sammu kaugusel minust jäi Jean Scherrer seisma, waatas mulle otsa — Ma ei saa aru, millise ime tõttu ta weel näha wõis; ükski ta silmad polnud muutunud söeks. . .

Ta ütles mulle:

— Olen surnud. See pole tähtis. Kuid — kuulake, kapteni! — annan teile oma ausõna, et mu meestest pole ükski ettewaatomatu olnud. See pole nende süü. Ei!

Pealiigutusega osutas ta oma meestele. Ja ma nägin, sinna waadates oleks ta nutnud, kui ta seda oleks wõinud.

Ta ütles weel:

— Waesed poisid!

Ja edasi mõttes ta enese peale: —
Ta küsis:

— Kapten.. teie tunnete teda? . . . Nini? . . . paluge ta minu juure hospitaali? — Sest ma ei lõpe enne homme õhtut: kui ei jääda otse kohale maha, siis kestab see vähemalt kolmkümendkuus tundi . . . Tean, mis see on: olen juba näinud. . . teisi. . . enne mind ennast . . .

Siis sosistas ta tasa:

— Jumal, kuidas see põleb! . . .

Ta komistas. . . ja ma tahtsin teda kinni püüda.

Kuid ühe nõksatusega oli ta jälle sirge. Ja ta kamandas lühidalt teisi surijaid:

— Edasil meie teised, ambulantsi! . . . Reas wasakule, marss!

Ja ta läks, — minnes üksi, — kuna ta madrused kanti kätel.

Nagu ta ise ette oli näinud, pani Scherrer terve päewa vastu, terve öö ja osa järgmisest päewast. Lõuna paiku jooksin ma haigemaija.

Wiisin muidugi kaasa Nini. Ah! See polnud enam väga ilus väike tütarlaps! — Waene neljasou'line wiisakas näoke, mille pisarad ja nuuksed olid häwitunud. . .

Olen näinud naisi nutwat . . . Sest meie juures surewad mehed tihti noortena. . . Kuid see Nini siin äratas minus enam kaastunnet kui kõik teised — Teie saate aru: ta oli liig väike, liig baby. . . Ja mure ning kurbus tungisid talle kallale . . . see oli õiglusetu! see oli alatu. — Ja selle peale waatamata, waewalt olime haigemaja ukse seljataha jätnud, kui väike lapseke oskas kõik oma pisarad kõrwaldada ja naeratada: „et ta mitte ei ehmataks,“ seletas ta mulle.

Scherrer, kes ei wõinud isegi suudelda, — sest sidemed mähkisid teda warwastest juusteni. . . ta kõneles waid sidemesse jäetud awause kaudu; — tema, kes ennast tundis olewat kuus jalga maa all, seletas peaaegu naerdes, et see on waid kuue nädala küsimus. Ta naljatas isegi, öeldes, et tal on nüüd suured armid küljes, ja et ta pole enam kindel, kas Nini teda weel armastab, kui ta kord terve on. . .

Ja ma wannun teile, et tundsin suurt tahtmist läbi akna wälja karata! Need kaks armastawat last, kes üksteisele heroiliselt waletasid, et kaitsta teineteist pisarate eest. . .

Kui Nini lahkus, tuli weel keegi: admiraal Cheftel, kes tõi risti, mille oli lubanud telegraafiteel minister.

Cheftel oli äärmiselt liigutatud. Näen weel praegu ta walgete wurrude närwlikku wärinat. Ta awas väikese saffiaanikasti, ilma et ta midagi oleks öelnud, ja kinnitas punase paela rinna walgete sidemete külge.

Kuid Jean Scherrer sõnus:

— Tänan, admiraal! . . . kuid. . . kuid see waew on asjatu minu puhul. . . Andke see parem mu kortermeistrile, kel lootust on ellujäämiseks. . . ta oleks väga rahul. . . Mina. . . milles mulle teda waja? Isegi matuseaustuse juures on see kaotatud rist . . . sest korraldatakse ju meile peaaegu rahvuslikud matused. . . Waatamata selle peale tänan südamest, admiraal . . . ja ka teid, kapten . . . teid kõige pealt! . . . Jumalaga, mu härrad.

Tund hiljem oli ta surnud.

Jõe ääres.

H. Wühner,

Läks päike looja wäsinult,
End peites kauge metsa taha.
Weetilder hüüab kaeblikult
Kui laps, kes emast jäänud maha.

Siis waikib wiimaks temagi
Ja hallid warjud tihenewad,
Ja ainult lained salani
Weel oma keskel kõnelewad.

Hea mask.

Daani kirjanik Flemming Algreen-Ussing.

Oli warsti pärast teatri lõppu. „Grand Théâtre“ seisis pimedana suurel platsil. Need paar tuhat inimest, kes weel pool tundi tagasi teatrit täitnud, olid jälle kõigi ilmakaarte poole laiali läinud.

Wäike uks teatri suure ukse kõrwal awati ja pandi jälle kinni, jawälja platsile astus „Grand Théâtre“ esimene jõud, kuulus näitleja Harding. Ta osutas autole, ütles autojuhile aadressi, ja paari sekundi pärast lendas ta oma üksiku villa poole, mis seisis linna ääres.

Jalutajad jäid tänawal seisma ja waatasid Hardingile järele, kes autos nõjatas. Kui Hardingi nähti, oli jutuks alati ainet. Näitleja Hardingi nimi oli kõigil suus. Kõiksugu kuulujutud käisid ringita palga üle, hiiglasummade üle, mis ta oma ringreisidel teenis, tema armukeste üle ja suure villa üle linna ääres. Mis aga inimesi kõige enam huwitas, olid enam, vähem hullud oletused ta rikkusest. Ja need polnudki ainult oletused. Alles hiljuti olid ajalehed teatanud, et temale kogu linnas kõige suurem tulumaks oli määratud. Selle ajaleheteate tagajärg oli olnud, et Harding wiimase kahe nädala sees oli saanud iga päew hulga kerjamiskirju, mis ta kõik isiklikult oli läbi lugenud. Ja isiklikult oli ta igale kirjale wastanud, et tal paraku wõimalik ei olla kedagi aidata.

Aga iga kirja oli ta pannud wiiekümnefrangilise raha.

See oli talle olnud kallis lõbu. Aga tema rahwalikkus oli seega tõusnud kuulmatule kõrgusele.

Mõlemad tegid Hardingile lõbu. Kuid oma lahkuse loomulikust tagajärjest tundis ta vähem rõõmu: kerjamiskirjade hulk kaswas kohutawalt. Ta ei wõinud enam igale palujale wiiskümmend franki anda...

Ja eilsest saadik oli ta hakanud kõiki neid kirju ilma wastamata wiskama — paberikorwi.

*

Selle kõige üle mõtles Harding koju sõites järele. Tema villa raske raudwä-

rawa ees peatus auto; Harding hüppas autost wälja, maksis ja awas.

Kõjas ootas tede teener, kes temalt kübara ja mantli wastu wõttis ja siis käskusid jäi ootama.

„Wõite minna magama!“ ütles Harding.

Teener kadus kummardades, kuna Harding oma ruumikasse töötuppa astus. Selle kaks seinu olid wooderdatud suurte peeglitega, mille ees ta oma osasid õppis. Kolmas sein oli kaetud lawapiltidega ja ametiwendade-õdede piltidega. Keset seinu seisis uks, mis kotta wiis ja kust Harding oli tulnud. See uks, üsna kitsas uks, oli ainsaks ukseks selles toas, kui wahest suurt akent neljandas seinas ruumist läbikäiguks ei tahetud tarwitada. Aga et aken vähemalt wiiskümmend jalga maapinnast kõrgemal seisis, siis ei sobinud ta eriti seks otstarbeks.

Harding pani ukse kinni. Tema ei sallinud kära. Sellepärast oli ta ka oma töötuppa ainult selle ukse lasknud teha, tahtes rahulikult töötada.

Ta keeras elektri põlema ja tuba läks walgeks. Siis istus ta lauakese ette, mis peegelseina ees seisis, keeras weel teist elektrikontakti, mis kaks teist lampi laua kohal põlema süütasid, pani sigareti suitsema ja hakkas tööle.

Homme pidi „Grand Teätres“ olema uue draama „Hulguse“ peaproow, ja Harding pidi selles etendama peaosa.

Nüüd tahtis ta täna oma maski proowida. Harding oskas eriti hästi maski teha; kord kihlweol — oli ta suure rahuldusega konstateerinud, et isegi üks ta parimatest sõpradest tema nägu maski all ei olnud ära tunnud, kuigi ta oli wiibinud just ta ligidal. —

Töö tõmbas kõik ta tähelepanu omale. Parajasti korraldas ta maski kallal lõpetades, kui kuulis iseäralist kobinat, mis näis kajawat kojast. Ta kohmetas pisut, waatas siis peeglisse ja unustas kõik muu nähes oma kunsttööd, mis ta shmingi ja walehabeme abiga oma näost oli loonud. Nägu oli meisterlik: rippuw

habe, hammasteta suu, ülestursunud põsed ja silma all suur arm.

Harding naeratas lõbusasti : jah, mask oli hea !

Jälle kajast kojast mingisugune kõbin. Harding kuulis seda waewalt, ei pannud seda aga weel nüüdki tähele. Temal oli muude asjade peale mõelda. Ta awas kohwri, mis akna juures seisis, wõttis sellest mõned räbalad wälja ja oli mõne minuti pärast pealaest jalatallani tüübiline — hulgas.

Mis see oli ?

Keegi oli ukse taga.

Wõi oli see meeltepettus ?

Harding ei olnud arg. Aga ta kirjutuslaua sahtlis oli wiiskümmentuhat franki seismas, mille eest ta homme osta uusi wäärtpaberid oli kawatsenud. Ja sõjariista tal ei olnud.

Ta jäi waikselt kuulama.. Ei ! See pidi olema meeltepettus. Aga homme tahtis ta enesele osta rewolwri. Sihuke asi peletab kõik närwiliku rahumetsa.

Ta waatas ukse käerauale !

See liikus pikkamisi !

Ta peaju hakkas töötama — ruttu ja selgesti. Elektri kontakt, mille abil ta ruttu sai teenri kohale kutsuda, seisis ukse kõrwal. Ta pidi minema sinna. Kas pidi ta sinna jooksuma või tasakesi hiilima ? Ta otsustas joosta.

Aga Harding oli waewalt meetri maad edasi jõudnud, kui üks ruttu lahti kisti ja rewolwri walgatus teda sundis sambana seisma jääma. Sama ruttu ja waikset kui üks awatud, pandi ta nüüd ka kinni, ja Harding nägi meest, kes ta ees seisis. See oli kahwatu noor mees laitmatus hallis ülikonnas, mille peal ta sama head kasukat kandis. Aga see kõik huwitas Hardingi vähem kui kirjeldamatu hämmastus, mis mehe näol seisis.

Mida see noor gentleman imestas ? Kui ta, rewolwer käes, Hardingi tuppa tungis, siis pidi ta ju ettewalmistatud olema selle peale, et majaperemehe sealt eest leidis.

See mõte sähwatas Hardingi ajast wälguna läbi. Kuid waewalt oli ta sellega walmis, kui ta äkki mõistis : Muidugi ! See relwastatud gentleman seal uskus wististi mõne oma wiletsasti-rietatud ametiwenne ees seiswat, ja ene-

sest mõistetawalt imestas ta, et kahel wargal samal ööl oli kawatsus olnud samal kohal toime panna murdwargust.

Waewaltmärgataw naeratus lehwis üle Hardingi näo.

Noh, hea küll ! See isand seal pidi oma ususse jääma, nii tõesti kui ta „Grand Théâtre“ peajõud oli. Nad wõisid ju üheskoos warastada. Siis pääses Harding vähemalt mahalaskmise hädaohust.

Ja kuulus andekas näitleja lähenes wõõrale isandale kui sõbralik hulgas, aga temale kõlas wastu :

„Seisa ! Wõi ma lasen !“

Harding tuikus tagasi. Silmapilgu seisis ta wõõrast silmitsedes, kes ikka weel rewolwri käes hoidis ja kelle nägu enam imestust kui otsustawust ilmutas. Harding, kes iga hinna eest tahtis oma osasse jääda, tahtis midagi sellest pomiseda, et harilikult ju ametiwenne peale ei lasta.

Aga wõõras silmitses teda põlglikult.

„Ametiwend ! Mina ei mõista, mis Te arwate. — Käed püsti !“

Harding pidi käed üles tõstma.

Lähemal hetkel oli wõõras ta juures.

„Käed maha,“ käskis ta.

Harding kuulis sõna.

Sekund hiljem tundis ta külmi käeraudu oma käerannete ümber.

Wõõras käskis tal istuda. Harding tegi seda.

Siis alles pistis isand rewolwri taskusse, wõttis kasuka seljast, käis toas ringi, nagu wiibiks ta oma kodus, ja keeras igasuguseid elektrikontakte, nii et tuba äkki walgusemeres ujus.

Harding pidi naeratama.

„Kas tohin küsida, mis Te õieti tahate ?“

Wõimatu oli seda küsimust küsimata jätta.

Wõõras mõõtis teda pilguga.

„Mis ma siin õieti tahan ? Omas majas ? Ennem tohin küll küsida, mis Teie siit tahate ?“

Harding ei wastanud midagi ; ta jäi oma murdwargaosa juure. Wõõra isanda rewolwri peale waadates tundis ta enese murdwargana olewat julgema kui Hardingina ; ja lootus, niimoodi käeraudadest pääseda, oli sel puhul ka suurem.

Wõõras isand käis toas ringi ja waatas toa läbi. Siis pööras ta õlgasid kehitades Hardingi poole ja ütles :

„Näen, Teil pole weel aega olnud õnnetust sünnitada. Olen weel õigel ajal koju jõudnud, et Teid mind warastamast takistada.“

„Harding oli üllatatud.

„Kes Teie õieti olete ?“ küsis ta.

Wõõras naeris.

„Kes ma olen. Seda küsite weel ? Olen näitleja Harding „Grand Théâtrest“. Wahest tunnete seda meest — vähemalt nime järele.“

Muidugi, Harding tundis seda meest; ja nägi huwiga — mis aga rahutusega oli põimitud—et näitleja Harding nr. 2 kirjutuslaualt ta wõtmekimbu wõttis ja mõnda wõtit lukuaugus proowis; lühikesse katse järele awanes sahtel.

Wõõras naeratas rahulolles ja ütles:

„Teil pole weel aega olnud ringi waadata !“

Ühtlasi wõttis ta sahtlist peotäie rahapaberid, luges need läbi ja pani taskusse.

„Siin on wiiskümmend tuhat franki,“ ütles ta. Ma tõin nad täna pangast ja panin siia, uskudes, et nad siin kindlad on. Aga nüüd on küll parem, kui ma nad oma rahakappi panen.“

Siis tuli wõõras Hardingi juure ja käskis tal püsti tõusta.

„Tahan olla Teie wastu hea. Wõite minna. Kui Te aga wiie minuti jooksul pole kadunud, siis wõtku Teid tont. Jumalaga !“

Harding lükati lahkesti kotta. Harding nr. 2 awas talle kojaukse ja Harding nr. 1 seisis ise oma maja ukse ees, mis lahti oli.

Silmapilk alarmeeris ta paari öösist jalakäijat, kes lubasid politsei tuua, ilma et ta lugu õieti oleksid uskunud. Tema mask oli liig hea.

Seni walwas Harding oma majaust. Ta mõtles gentlemani rewolwre, ja tuju ei olnud tal mitte kõige parem. Ja ta kirus politsei pikalsust.

Aga see jõudis küllalt warakult kohale. Sest Harding nr. 2 wõttis enesele aega, tükki aega, enne kui ta villast lahkus.

Tema oli ju weendunud, et wiletsas hulguses, kelle ta suuremeelselt oli minna lasknud, enesele oli wõtnud tänuliku sõbra.

Hardingi näitlejakuulsus arenes selle loo läbi, mis järgmisel päewal kõigis lehtedes seisis, oma haripunktile.

Aga wale isand Harding wihastas omas kongis oma suurmeele üle.

Õelge mulle, orud!

Läti kirjanik Karl Strahl.

Õelge mulle, orud, kingud :
kuhu jäänud minu mõrsja ?
Kuhu jäänud minu mõrsja
minnes walged kingad jalas ?

Üksi seisab wana ema
nuttus toa akna juures,
nuttus seisab akna juures
ja ei taha tõtt mul õelda.

Üksi seisab wana mändki,
seisab kõrgel liiwakingul,
loeb riste liiwakingul —
mulle üksi tõtt ta räägib !

Mu suur tütar.

Saksa kirjanik Jesper Ewald.

Me istusime botaanikaaias ja mul oli raamat kaasas, mis jutustas ühe kuulsa kirjaniku elust ja tööst. Teda lugenud olla, see kuulub üldharidusse. Tawalikult ei hoolitse me enese üldhariduse eest, kuid inimelus on hetkeid, mil peaju, wäsinud ebaharilikust, rahu nõuab. Sellepärast olin raamatu kaasa wõtnud. Kuid ta on mulle igaw...

Juba Ludwig XIII. teadis, kui hirmus on ükinda igawust tunda. Ma tean seda ka. Sellepärast hakkas asjalikult ja wiisakalt dotseeriwas toonis oma lapse emaga loetu üle kõnelema.

„Kujuta enesele,“ ütlen ma, „et professor Schulze luuletaja lapsepõlwest jooni leidnud on, mis selle iseloomu täitsa nii näitawad, nagu hiljem arenes: rikas kujutuswõime, walelik, kindlusetu, truudusetu... kuid täis sharmi. Ma tahan emalt küsida, kas ma ka sarnane poiss olin. See kindlustaks mus usku, et mus suur luuletaja peitub.“

„Kirjeldus sobib hästi,“ wastab mu lapse ema. „Sa oled kindlasti suur luuletaja. Kuidas sa praegu ütlesid? Rikas kujutuswõime, walelik, kindlusetu, truudusetu. See mulje oli mul alati.“

„Kuid täis sharmi,“ lisan ma kiirelt juure. „Seda ei tohi sa unustada...“

Mu lapse ema hingab sügawalt ja nõjatub tagasi.

„Täis sharmi ei oska ma sind enesele sugugi ette kujutada,“ ütleb ta kurwastetult, isegi siis mitte, kui katsun sind rinnalapsena näha. Ja see teeb mind kurwaks, mu sõber. Kinnitan sulle, kui uskuda wõiksin, et sa kord, ainult lühikest aega lapsepõlwes weidi sharmi oled omanud — siis haaraks ma sest kinni ja see aitaks mind paljustki üle...“

„Waata lapse järele,“ segan teda kiirelt. „Nüüd on ta jällegi kadunud...“

„Ah, talle ei juhtu midagi. Ei, mul pole sinu suhtes illusioone. Ja ometi tahaks ma heameelega...“

Tõusen üles ja lähen minema. Lähen ruttu ja mu kõnnak wäljendab mu haawatud tundeid. Nüüd peaks ta mulle järele jooksma, mult andeks paju... asun põõsa taha ja waatan

wargsi tagasi: ta kummardub näputöö üle — ma olen juba unustatud. Millega pean end lohutama? Seisatan ja waatan ilusas aias ringi, kus loodus ja botaanika ühinewad. Lilled seisawad kenalt peenardel, metsikult korraldatud mäetukad on hiljuti niisutatud ja umbrohust puhtaks kitkutud, koeri siin ei leidu ja publik jalutab ainult aiateedel.

Otsin midagi, ei tea aga, mida... Seal kõlab hääleke, violet batistikleit wilksatab rohelises. See on mu tütar. Ta on waewalt neljaaastane. Tahan ta wäiksest käest kinni wõtta, me tahame jalutuskäiku teha, ja ma oleksin jälle õnnelik...

Lähenen aeglaselt. Wäike on elawas jutuwestmises aednikuga, kes redelile nõjatub ja tähepanelikult kuulab...

„Käid sa üksipäinis botaanikaaias?“ küsib ta.

„Jah, muidugi...“ tüdrukuke nikitab.

„Lähen igalepoole täitsa üksi.“

„Kus on su ema?“

„Ema?“ Ta mõtleb weidi... „Sa ei tohi ema ütelda, seda wõin ainult mina. Öeldakse proua Lehmann...“

„Jumal hoidku,“ aednik naerab. — „Kus on siis proua Lehmann?“

„Ah, ta on Pariisis.“

„Ja su isa?“

„Seda ei tea... Kas sa tohid rohul käia? Mina ei tohi, enne tuli wana mees ja ütles mulle: Sa ei tohi murule minna, aga ma ütlesin siis: pea suu, ja ta ehmatas nii wäga, et ära jooksis... jooksis... ja jooksis...“

Aednikud naerawad, nii et linnud üles lendawad. Istun pingile ja kuiwatan higi otsalt. Ei, see laps...! Ta ema nimi on proua Lehmann ja see on Pariisis, ta jalutab üksi botaanikaaias ja ta ei tea, kus ta isa on! Ta ütleb aiawahile „pea suu...“ kas ei pea ma esile tulema ja isa olema? Tõusen püsti...

„Sa ei tea, kus su isa on?“ küsib aednik.

„Mul pole isa,“ wastab tüdrukuke häbematult. „Mul on ainult ema ja Aja.“

„Kes on Aja?“

„See on noor teenija, kes mul kodus on.“

„Kus see siis on?“

„Ta sõitis Skageni...“

Waatan sinna. Seal seisab väike murul, ta on väga tõsine, ta nikutab iga wastuse juures. Lähenen isalikult näeratades...

„Tule nüüd, mu väikseke. Lähme nüüd ema juure, siis lähme koju ja jooime palkonil teed...“ Ulatan talle käe ja noogutan aednikule. Nii seisan seal.

Ta peidab mõlemad väiksed käed selja taha, ta piilub minu poole, ta waatab mulle tagedalt otsa, ta raputab pead.

„Ei.“

„Kas sa ei tule papiga?“

„Sa pole minu papi. Mul pole papit.“

„Tule nüüd...“

Ta astub murul aednikule lähemale. Ta waatab talle ingliilmega näkku, mis nagu kaitset palub.

„Ma ei lähe temaga, eks? Ta polegi mu isa...“

Seal seisan ma nüüd. Mis läigib wana kera aedniku silmis? Ta usub teda. — Mind ta ei usu... Ta kõhatab...

„Usun, et parem minna võiksite,“ ütleb ta...

Ta hääles on alatoon, mida wõõriti mõista võimatu on. Mina aga mõistan teda täielikult wõõriti, wõtan end kokku, et teda wõõriti mõista, naeratan sunnitult, raputan pead... ähwardan omatütart kelmikalt näpuga, naeran...

„Usun peaaegu, et Teil õigus on,“ wastan ma. „On wist parem noore daami ema tuua, sest tema ees on tal wist weel aukartust.“

„Sa ei tunnegi mu ema...“

Jonn, häbematus... ja weidi kuradlikku rõõmu särab sinistes silmades. Olen löödud. Lootuseta, imponeeriwalt mõjuda võida, hiilin minema. Warsti istun jälle pingil oma lapse ema kõrwal ja annan rapordi ära Ta laseb käsitöö langeda, ta pilk läheb kaugusse, kuid ta kuulatab.

„Suur narr!“ algab ta, kui oma jutustuse lõpetan. „Kuidas see sinu moodi wälja näeb, kuidas see sulle sarnane on.“

Ta õmbleb edasi. Ma keeran kübarat käes ja pühin otsaesiselt higi...

„Jah, aga laps?“

„Las ta lõbustab — las ta rahul olla.“

Omlüstöö langeb uuesti ta sülle, ta heidab mulle pilgu... Kuidas tema ja väike üksteisele sarnanewad! Nüüd ütleb ta tõsiselt:

„Tahaksid sa ehk meelsamini, et ta sõnakuulelikult sinu kõrwal istuks? Kas sa talle siis ei soowi, et ta oma elu elab? Ta unistab ju, sa narr — sa nimetad end luuletajaks ja ei mõista sedagi! Ah... Waata — nüüd jalutab ta seal. Nüüd on ta preili Lehmann, ta on täiskaswanud, ta läheb igalepoole üksi, tal pole isa, kes teda oma rumala hoolitsusega piinata, ega ema, kes ta tagumikku kloppida võiks, kui ta wallatu on. Mina olen Pariisi saadetud, ja Aja Skageni ja sa oled täitsa häwitatud. ja sa ei mõista sellest midagi. Sa segad ta mänge ja häwitad tal kõik. Ah, ma võiks...“

„Anna andeks,“ wastan ma tasaselt. — Sest nüüd mõistan ma. — Mu süda läheb pehmeks ja alandlikuks ja palub seesmiselt mu tütrelt andeks. Me istume weel tükk aega, igäüks mõtetes... Siis tõuseb mu lapse ema ja pakib käsitöö kokku.

„Nüüd läheme koju!“

Seda öeldakse kommandohäälel, ja teades, et end naeruwäärseks olen teinud, olen sõnakuulelik ja tõusen kohe püsti. Läheme jahile väikse peale. Ta pole enam aedniku juures — seda näen juba kaugelt. Kuid ülewal obserwatoriumi juures pingil paistab wioletlett wärwiplekk. Seal istub ta. Me lähme aeglaselt äkilist teed üles ja ta ema annab mulle waljuid instruksioone, mille juure noogutan...

Sa ainult waikid. Nüüd sean mina kõik korda.“

Wäike näeb meid. Kohe paneb ta käed rüppe ja waatab otseti. Ta on wõitluswalmis.

„Tule!... hüüab ta ema. „Me lähme koju.““

Ta ei liigu. Me läheneme weidi. Ta on kahe mustalt rietatud daami wahel istunud, kellega ta juttu ajab. Neil on punaplekilised paled ärewusest . . .

„Jumal teab, mis ta neile ette loeb,“ pomisen mina.

„Pst . . .“ ta ema hoiab mind tagasi. „Kuulatame wähe.“

Nüüd wadistawad mõlemad wanad...

„Nii siis, su isa ja su ema pole abielus? . . . Wõid sa uskuda, Amalia, nad pole tõsiselt abielus, jah, lapsed ja narrid . . . hm . . . Kuidas oli su nimi, mu väike lemmik?“

Wäike nimetab oma täie nime, selgelt ja kuuldawalt. Waatan oma naise otsa — nüüd on tema käes kord jahmatada . . .

„Jah, aga miks pole su ema su isaga abielus?“

„Ei, sest meie ei salli teda. Ta segab meid. ja ta tuleb ikka hilja koju...“

„Jah, nii on siis olud neis ringkondis, Amalia; tunnen ta isa nimepidi, ta on ju kuulus oma teostega. Niisugune on ta eraelu . . . ! Elagu nad, kuidas tahawad — aga lapsi ilma saata . . .“

Seal me seisame. Ja me waatame üksteisele otsa.

„Kas tahad siis temale järele minna . . .“

„Sa ütlesid ju, et sina seda teha tahad.“

„Usud sa, et ma nende ilmutuste järele end neile muumiatele näitan?“

Ma kosun. See on tasu, saatus on mulle armuline.

„Jah, ma ei sega nende mängu ja ei häwita kõik . . .“

Ta ema hütab teda, waljult, kolm korda. Waatan läbi lehestiku. Wäike istub liikumata, waatab otseti.

„Jah, lähme siis,“ ütleb ta ema waljult, ja sagelt. „Ta wõib siia jääda, kuni aed suletakse ja suured suured koerad lahti lastakse. Tule, isa, lähme...“

Waatan weel kord läbi lehestiku. Mõlemad wanad hoiawad lorgnette silmade ees, nad waatawad metsikute pilkudega ja wärisewate ninasõõrmedega igalepoole, et ainult wähe wanematest näha. Wäike libiseb pingilt ja seisab tükk aega . . . ma hüüan tasaselt, nagu mu loomu kohane. Ta ei liiguta end. Ta ema on juba poolel mäel. Ma tõtan talle järele.

„Ma ei wõi ometi minna ja teda siia jätta . . .“

„Näitan sulle, et seda wõime.“ Järgneb mõttewahetus, mis laiemaid ringe ei huwita. Ta kestab kuni wärawani jõuame. Me oleme teest weidi wäsinud, nii et istuma peame.

„Ma ei liiguta end, enne kui ta kätte oleme saanud.“

„Lähem niipea kui jälle hingata wõin koju.“

Me waikime. Nüüd on warjus jahe. Aia wastu on maja, milles elame. Aeg kaob. Mispärast istume siin? Jah, ma istun siin, et tüdarta oodata, ja ta ema? Mu naine waatab mulle külmalt otsa. Piilun kella järele. On möödunud kakskümmend minutit, kui muumiate ja wäikese eest mäest alla põgenesime. Mis wõib ta nende kahekümne minuti kestel üle elanud, mis wõib talle juhtunud olla? Mõtlen selle peale, kuid pean suu . . .

Siis kostab tasane, muretu laul kauguses. Me tuksatame, me waatame ringi . . . Meie taga tulewad mõlemad wanad ja nende wahel sammub wäike. Ta hoiab nende kätest kinni ja laulab. Ta selge hää on nagu metall ja wärw wäljas päikeses. Nüüd wadistab ta . . .

„Kas tulete koju kaasa, teed jooma? Aja küpsetas koogi.“

Mõlemad wanad jääwad seisma. Üks on kurt, sellepärast kõneleb teine waljusti . . .

„Mis sa arwad, Amalia? See on ju meie kohus, meie möödapääsmatu kohus last ta kodus ära anda ja tunnistajana ka näha, kuidas sarnased bohemloomud oma tube sisse seawad... Muidugi ei lase meie seal enestele midagi pakkuda, kuid woli wõiwad nad meile igatahes anda. Me laename aadressiraamatu ja leiame sealt aadressi, sest meie ei wõi ju oletada, et laps tee ise leiab . . .“

Ma ütlen kergel toonil: „On meil kooke ja teed kodus, et neid kenalt wastu wõime wõtta?“

Kuubede kahin, äge jooks üle kruusate on wastuseks. Näen oma lapse ema mõlemate wanade poole sihtiwat, last haarawat ja — joostes saagiga põgenewat. Wäike sipleb, mõlemad daamid lasewad wihmawarjud langeda. Süütan sigareti ja järgnen aeglaselt omadele . . .

Wäljas tänawal jõuan neile järele. Nad lähewad käsikäes ja wäike jutustab wahetpidamata — ta silmab mind, naeratab ja pistab teise wäikese käe minu pihku . . .

„Emake, ma ar — ar — mastan papit, kas sina ka?“ küsib ta wagalt. Ta on jälle kodus. Ta on oma tütre südame jälle leidnud ja sellega pere-

konda ühendanud. Unustatud on perekond Lehmann, Pariis, kõik! Me saame teed ja joome teda palkonil. Päew läheb looja, wäike wiikse woodi. Papi peab sisse minema head ööd soowima.

Majas jääb waikseks. Päew on jälle möödunud, nagu paljud teised majas, kus waewalt neljaaastane noor daam igauhte üleelamistega rikastab. Nüüd laskub rahu alla, kuna ta und näeb ja koertest ja wanadest daamidest, aednikkudest ja juhuslikult kuulnud jutude üksikutest lausetest uusi mänge kujub. Seal on iga päew midagi uut. Ka tema peale tuleb see wist plaanita ja kawatuseta. Kui nüüd niiviisi istun ja uuesti professor Schulze raamatusse suure luuletaja lapsepõlwest süwenen, on mul, nagu näeksin tugewat kuldset lõnga läbi kõige paistwat.

„Sina,“ ütlen, „tast saab energiline olewus, kui kaswab. Näen teda juba noore neiuna, kes oma teid käib ja ise omi sõpru walib. Ja näen meid mõlemaid, weidi küürus, weidi halliks läi-

nud, wanadusele wastu minewat, kuna ta ringi käib, kus talle meeldib . . . ja meil pole wähematki wõimu tema üle. Ta ei muuda end, ta on juba wäga arenenud wäike naine. On imelik — seda äkki mõista.“

„Jah, sa wõid tulewikku mõistatada,“ wastab ta ema . . . Usun, et komplimenti sain ja ajan end iseteadwalt püsti. Tema aga jätkab . . .

„Seda arwad sa igatahes. Kuid sul on õigus. Tast saab energiline inimene. Ta lööb kindlasti läbi. Sest ta ei sarnane jumalale tänu sulle . . . wälja arwatud ehk uskmatult walelikfantaasia..“

„Ja tal on sinu sharm . . .“

Ütlen seda, sest et päike loojenenud on ja päew lõppenud — ja ta peab ilusalt lõppema. Ütlen seda ka sellepärast, et see tõsi on. Ta ema sirutab end ja toob padjad ja toolid palkonilt sisse. Langeb kaste.

„Ei tea, kust ta seda saanud,“ ütleb ta, „kuid ta on nõiduslik.“

Lazzaro.

Itaalia kirjanik Gabriele d'Annunzio.

Ta seisis barakkide ees, pooleldi elajastatud, mässitud räpasesse trikoorüüsse, mis langes suurtes woltides ta kõhnade sääрте ümber; ta silmitses kahwatut, waikivat maastikku, mida tegid weelgi rukramaks paari puu skelletid siin-seal madalate teede serwal — mureliku taewa niiskuse all; ta silmitses kaamet maastikku ja nälja kurblik helk wilkus ta silmade sügawikust; wihmast koormatud katusega kaetud barakk näis olewat selles poolhämarauses mingisugune elukas, wäsinud ja lödwa liha ning nahaga.

Juba terve päewa polnud ta midagi söönud; wiimased suutäied leiba oli sel hommikul neelanud ta poeg, see wäike inimlik monstrum, palja ja weetõbise pealaega, nagu kõrwits. Temal enesel

aga oli kõht weelgi tühjem, kui suur trumm, millele ta wahetpidamata tagus, et inimesi kokku meelitada ja neile ühe soldid eest näidata seda kohutawat wärdjat. Kuid polnud näha ainustki inimhinge ja laps jäi sisse ning wõis magada wanade kaltsude hunnikul, kokku tõmbunud jalad lõua all, pekstes hambaid palawikuhoogude käes üksteise wastu, kuna suure trummi müra teda halastuseta wastu meeleskohti tagas. Piikasest taewast langes peent wihmas, lakkamata, terawalt, tungides igale poole, imbudes üdise, jäästades were.

Suure trummi müra kustas ilma wastukajata, selle sügisese hämaruse nukruses; ja Lazzaro tagus, tagus, seistes püsti, kahwatu, puine ja kange, uurides pimedust, nagu otsiks ta sealt

midagi, mida alla wõiks kugistada, terawal kõrwal kuulates, kas ehk ei tungi temani mõne joomari kisa. Ta pööris kaks wõi kolm korda ringi, et silmitseda seda elawa ihuga kaltsupundrat, mis wireles maas, ja ta silmad kohtasid pilgu täis suurimat walu.

Polnud kedagi näha. Ühe koera wari tungis kusagilt pimedast uulitsa kotist, ruttas kiiresti neist mööda, saba

jalgade wahel, ja peatus siis baraki taga, et üht Jumal teab kus kohalt leitud konti närima hakata. Suur trumm jäi wait; tuulehood kukkusid tammede all kuiwi lehti pillekaaritama: järgnes waikus; ja selles waikusest kostsid koera kugistused, wee sulin, ja aegajalt lapse rögin — rögin, mis näis tulewat wigasest kõrist. —

Kaks kuningat.

Inglise kirjanik John Galsworthy.

Londoni päike on rööwinud lehtedelt wärskuse. Mingisugust kastmiswankert pole näha. Minu koer lõõsutas palawuses, keel ripub tal ilasest suust wälja. Kedagi pole liikumas siin waiksel, järsult tõuswal kõrwaltänawal tema ateljeede, tallide ja puudega.

Siin tänawal seisab ühe kõrge maja ees higistaw, räbalatesse riietunud naine, kes hoiab käes paari lawendelioksa, ja rentslikiwil istub teine naine. Tema määrdinud, räbalast rätikust wahib wälja ühe rinnalapse kortsus näokene. Lapsel on röpase, tühja pudeli kaela pistetud wana, mõraline gummimisa suus. See rinnalaps wahib tarretult wälja maailma, mis on nii lai, täis palawust, tolmu ja nälga, nagu oleks tal juba taipu kõigi asjade jaoks. See rinnalaps on juba kõik tunda saanud, mida inimene wõib teada ja tunda saada. Ta silmad waatawad kannatlikult wälja ja ta toetab selle naise kuiwetu rinnanajale, kelle silmad sama kannatlikult ringi waatawad.

„Minu öde, see waene laps, oma wäikse ussikesega! Tema mees on ta juurest ära jooksnud. Brightonist tulime jala siia — aidake mind ometi! Jumal tasub seda Teile, herra, ostke mult ometi see lawendelioksakene!“

Istudes peaaegu tänawa tolmus ja mustuses, waatawad ema ja laps minule.

„Jumal saab seda Teile tasuma, herra, ostke ometi see lawendelioksakene!“

Lawendelioksakene! . . .

*

Kõrge maja saalis tantsib päike eesriiete wahelt; selles tantsiwas, sumbutatud walguses liiguwad inimesed warbatsil, sosistawad ja naeratawad.

Ülewal, kus kõik wilu on, lamab noor ema walges woodis.

Tema jalgotsis seisab amm, rinnalaps süles, ümmargune ja roosiline, tanukene peas, just kui piiskop: tema ümber waid aukartilikud, waimustatud näod, mis imestawad seda wäikest, lumewalgesse willasse ja barhenti sängitatud atoomi.

Ainus hääl — kõik wärisewad!

Kell tiksud, amme kingad libisewad üle põranda, üles tõuseb palwelik pommin. Öhtu kannab pärnapuu lõhna tupp ja ema naeratab oma walge woodi patjades.

Sina kuningas seal wäljas palawuses — sina kuningas siin sees wilus — teie mõlemad olete oma kuningriigis walitsuseohjad oma kätte wõtnud!

Walge maja.

Rootsi kirjanik Tor Hedberg.

Kus see oli, ei wõi ma ütelda, aga see pidi olema kaugel põhjamaal, sest männad olid küll weel kõrged, aga kased olid wäikesed ja suweöö oli õhtu ja hommiku ühinemine. Teel, mida mööda ma käisin, haljendas rohi ja andis teatust sellest, et jalad teda harwa tallasid. Otseti ja kitsalt jooksis ta mändade pikkade, oksteta tüwede wahelt, nagu loomuliku sammasmetsa wahel edasi, kus kirwest weel ei tuntud. Ja puutüwede liiniates ja waikses walguses ja selges waikusel asus niisugune pühalikkus, et eneselt peaaegu wärisedes küsisin, kuhu see tee õieti peaks wiima.

Ei tea ka, kui kaua ma nõnda olin rännanud, kui nägin sirawat midagi walget, mis kitsa prao äärmiste tüwede wahel sulgus. Küsisin eneselt, mis see wõiks olla, aga ei kiirustanud sellepärast käiku, weel wähem wiiwitasin samumudega sest mets ja öö ja waikus — kõik ümberringi sosistas: tuleb aeg, tuleb nõu!

Ja ajaga jõudsin ma edasi ning nägin, et see oli walge maja, nii wäike, et ta oleks awaldanud weidra mulje, kui ta ei oleks olnud nii pimestawalge. See walge wärw tõstis ta nagu üles. Ja midagi kindlat peitus tema wäikses ümberringi kaswawate pikkade mändade wahel. Jalgteel wiis otseteed ukse ette ja kummagil pool ust seisis aken ja igal aknal põles küünal, mille leegid selgejooneliselt silma paistisid, ilma et heledal ööl oleksid annud paistet. Uksel ja akandel olid rohelistes piidad. Uks oli kinni, aga läwel istus naiskuju.

Nähes teda esiti, arwasin ma, et ta on wana; aga lähemale jõudes uskusin et ta on noor, ja kui ma wiimaks tema juure jõudsin, ei mõelnud ma enam ta wanadusele. Kas oli ta inetu wõi ilus, ei tea ma, aga kui ta mu otsa waatas, laienes mu meelele waikus, mis oli sügawam kõigest waikusest, mis ma iial olen tunnud.

„Elad sa siin?“ küsisin temalt.

„Jah,“ wastas ta sügawa, ähmase häälega.

Siis palus ta mind käeliigutusega istet wõtta ja jatkas:

„Kas ei taha sa pisut puhata, enne kui lähed tagasi?“

Ma istusin ta kõrwale.

„Kas siis tee enam edasi ei lähe?“ küsisin ma.

„Ei,“ wastas tema, „tee ei lähe enam edasi, siin on metsa süda.“

Ma waatasin ringi ja tundsin, et ta rääkis tõtt. See oli metsa süda.

„Oled sa alati siin elanud?“ küsisin jälle

„Jah,“ wastas tema, „alati!“

„Ja aeg ei lähe sul iial igawaks?“

„Ei,“ wastas ta, „aeg ei lähe mul igawaks. Peaaegu iga aasta tuleb siia üks rändaja, peatub pisut aega ja räägib minuga. Ja see lühendab aega. Aga on olnud aastaid, mil keegi ei tulnud, ja need aastad on olnud küllalt pikad.“

„On see kõik?“ küsisin ma imestades. „Muidu ei sünni siin midagi?“

„Mis peaks siin küll sündima?“ wastas naine naerdes. „Ütlesin sulle ju, et siin metsa süda on.“

„Ja sa ei ole iial suurt rõõmu tunnud?“

Ta nägu hakkas hiilgama.

„Jah,“ wastas ta, „üks rõõm on mulle osaks saanud. Sa wahest ei tea, et siin metsasüdamel kellalilled ei ole sinised, waid on walged. Palju neid ei ole, kogu oma elus olen neid leidnud ainult kaksteistkümmend, aga nad kõik tegid mulle suurt rõõmu. Kaksteistkümmes aga tegi mulle kõige suuremat rõõmu kõigest teistest, sest ta kaswas siin just minu akna all. Tal oli neli kellukest, ja iga kelluke pidas vastu neli päewa, ja kõige wiimane oli kõigest kõige walgem. Seda on nüüd palju aastaid tagasi, aga seda ei unusta ma iial!“

Ma waatlesin teda ja iial ei ole ma ühel näol suuremat rõõmu näinud. Ja ometi oli see waid rõõmu mälestus.

„Aga walu,“ küsisin ma edasi, „kas olete kord ka suurt walu tunnud?“

„Jah,“ wastas naine, ja nagu praegu rõõmust, nii helkis ta nägu nüüd walust. „Mulle sai osaks suur walu. Ühel ööl nägin unenäo, mis oli ilusam kui esimene kewadepäew. Ei iialgi, ei enne ega pärast, ei mäleta ma nii ilusat unenägu näinud olewat! Ta tuli mulle meele, kui ärkasin, ja ma uskusin, et ta mulle alati meele jääb. Aga siis koputas üks linnuke minu aknale, ja ilma et selle üle oleksin järele mõtelnud, küsisin ma: „Kes seal on?“ Ja samal hetkel, mil seda ütlesin, oli unenägu läinud, ja iial ei ole ta mulle enam meele tulnud. Olen ta kaotanud igawesti.“

Ägedalt nuuksudes peitis ta oma näo kättesse.

„Kas sa siis iial ei ole armastanud?“ küsisin ma, kuna ta oma nägu weel warjas.

Hetke aega istus ta üsna waikselt ja liikumatult, nagu ei oleks ta minu küsimust kuulnud. Siis tõstis ta jälle pea; ta põsed olid omanud elawama wärwi ja ta silmad olid muutunud tumedamaks.

„Sa küsid palju,“ ütles ta, „aga pead sellegi teada saama. Jah, ma olen armastanud, ja ma armastan weel praegu. Kord — seda on nüüd palju aega tagasi — istus seal, kus sina praegu istud, üks naine. Tema polnud weel iial metsa südames käinud, ja kui ta kuulis, et nüüd siin wiibib, hakkas ta nutma.

Ma küsisin, miks ta nutab. Siis wastas ta, tema pidanud mõtlema mehele, kes teda kümme aastat ustawalt armastanud, kellele tema muud polnud walmistanud kui muret. Teisi oli ta armastanud, teistele oli ta kuulunud, temale mitte. Ja nüüd nuttis ta, et ta teda ei olnud wõinud armastada. Ja kuna ta sellest rääkis, nägin ma seda meest oma ees. Kord läks siit üks haawatud metskiits mööda. Seisin läwel, ta peatus hetkeks ja waatas mulle otsa, siis wedas ta enese paksu põsastikku surema. Mees, keda naine armastada ei wõinud, oli sama pilguga. Teda olen ma armastanud ja armastan weelgi!“

Ta waikis ja mina ei küsinud midagi enam. Öö oli waikne, aeg näis minewat, mõlemad küünlad põlesid pikkamisi maha. Naine tõusis, andis mulle kätt ja ütles: „Head ööd!“ Ma wõtsin ta käest kinni kõwa, sooja pigistusega, kindlalt nagu tõsiduse, soojalt nagu kindluse.

Siis läks ta maija ja pani ukse oma taga lukku.

Ka mina tõusin ja läksin sama kitsast õiget teed mööda tagasi, mille ääres männatüwed põhjapool punakalt särasid. Tundsin tuuleõhku oma näol — hommik ei olnud enam kaugel.

Ja kui ma tagasi waatasin, oli wäike walge maja kadunud, aga oma käes tundsin ma weel selle naise pehmeid, sooje sõrmi, nagu selle kinnituseks, et ma olin wiibinud metsa südames.

Mures.

P. Grünfeldt.

Mu mured on kui metsas puud, mis seisawad üksteise kõrwal, kus silmal pole näha muud, kui ainult tüwe tüwe kõrwal.

Waid siis, kui waatan ülesse, sealt kuuldes linnulaulu kaiku, näen kätte paistwat minule mõnd helesinist taewalaiku.

Warjust walgusele.

Inglise kirjaniku Hugh Conway romaan.

5

Olin olnud esiootfa teadmatuses, mis öieti teha. Seitfin mitu kawatsust kõrwale ja otustastin wiimaks Paulinet wiia oma korterisse Walpole tänawal. Tundsin jelle maja rahwast hästi ja teadsin, et Pauline seal minu äraoleku puhul wiibib häis kütēs. Seit ma tahtsin juba mõne tunnise puhkufe järele sõita Generit otsima.

Olin juba Edinburghist koju kirjutanud ja teatanud, et nad mind mu abikaasaga ootaksid. Peale selle olin kirjutanud oma wanale truule teenijale Priscillale ja teda palunud meid wastu wõtma ilnuda, teades, et tema armastusest minu wastu ka mu abikaasa wastu saab olema hea.

Nii siis läksime Walpole tänawale, kus kõik walmis oli.

Priscilla wõttis meid wastu uudishimu ja imestufega, ja ma nägin, et Pauline temale kohe armsaks sai. Niipea kui olime sõõnud, palusin ma Priscillat mu naist ta tuppa saata, et ta puhkaks.

Pauline järgnes temale kohe kui laps. „Kui sa prouat oled teeninud, siis tule minu juure,“ ütlesin ma. „Peaaegu rääkima.“

Priscillal oli enesel rutt minu juure tulla; ma tundsin, et ta hõmuskas mulle mu abieliu asjus küstmuft ette panna. Aga ma ei annud temale aega. Juba minu nägu pidi talle olema teatanud, et mul temale midagi head ei ole ütelda. Nii siis wõttis ta istet ja kuulas mu juttu, nagu ma olin palunud, ilma segamata. Ma wajasin usaldawat hinge ja see wanake, jeda teadsin ma, oskas waitida. Sellepärast ütlesin temale kõik, õigemini: peaaegu kõik. Ma seletasin talle, kuidas oskasin, Pauline hinge seisukorda, andsin talle näpunäiteid, mis minu arust tarmilitud olid ja mida ma ise jelle lähikese aja sees olin proowinud, ja palusin Drigeillat Paulinet minu äraolekul armastusega rawitjeda. Kui ta jeda oli lubanud, heitsin sõhwale ja magasin mõned tunnid.

Pärast lõunat nägin Paulinet jälle. Minu küstmuftsele, kas ta teab, kuhu ma Generile wõistfin kirjutada, raputas ta pead.

„Mõttele järele, mu armas,“ ütlesin ma.

Ta jurus oma näpotsjad otsaesisele. Olin juba märganud, et mõtlemine talle raske oli.

„Tereja teadis jeda,“ ütlesin ma, teda aidata katsudes.

„Jah, küst temalt.“

„Aga ta on ju meilt lahkunud, Pauline. Kas wõid ütelda, kus ta on?“

Jälle raputas ta lootusetult pead.

„Mulle küles ta, et elab Genfis,“ ütlesin mina. „Kas tead tänawat?“

Ta wahtis mulle segaselt otsa.

Ja mina ohlastin, nähes, et kõik mu küstmufted tulemuft ei saatutanud.

Ja omett pidin ma Generi leidma.

Ma tahtsin reisisda Genfi. Kui see mees oli arst, nagu ta kinnitas, siis pidi teda seal tuntama, ja kui ma Genfis ta jälgi ei leidnud, siis tahtsin teda Turinis otsida.

Ma wõistfin oma abikaasa käest kinni.

„Ma lahkun mõneks päewaks, Pauline, ja sina jääb minu tagastulekuni sita. Shinguga käiatse lahkesti ümber ja muretsetakse sulle kõik, mis wajas.“

„Jah, Gilbert,“ ütles ta pehmeisti.

Olin teda õpetanud mind ristkinnime järele kutsuma.

Niipea kui olin Priscillale weel annud mõned näpunäited, lätsin teele. Kui mu wanter wärawa eest liikuma hakkas, waatasin ma küles kva akende poole, kuhu ma Pauline parajasti olin jätnud. Tema seisus alna juures ja waatas alla inimesele, ja suur rõõm hoowas mu südamesse, sest mulle näis, nagu oleks olnud ta pilt kurb, nagu inimesel, kes kaotab kallid sõbra. Wõib olla, et see oli ainult ettekujutus, aga kuna ma tema filmis waremalt niisugust piltu weel polnud näinud, siis oli see mulle teele wäikseks lohutusels.

Ja nüüd Genfi doktor Generi juure! . . .

6.

Rahuldamatud teated.

Ma reisisin nii ruttu, kui aur mind jõudis edasi landa, Genfi, kus kohe hakkasin otsima doktor Generit. Olin lootnud, et ta kergesti leitan, sest ta sõnad olid minus mulje awaldanud, nagu oleks tal seal linnas praktik, ja kui asi nii oli, siis pidid inimesed teda seal ometi tundma ning teadma.

Aga ta oli mind ekstele jahkinud wõid olin ma ennast ise petnud.

Mitu päewa otstisin ma teda igalt poolt, aga keegi ei tunnud teda. Käitsin kõigi linna arstide juure, aga ükski neist ei teadnud temast

midagi. Wiimaks olin weendunud, et ta mulle oli annud wale nime, wõi ei elanudki Genfis. Nii tundmata kui mõni arst ka on, mõni ametiwend tunneb teda ikkagi. Sellepärast otsustasin otsustasin sõita Turini ja seal tema otsimisega õnne katsuda.

Kawatsetud reisi eelõhul hulkusin ma tussaselt ringi ja katsusin enesele selgeks teha, et ma ta Turinist leiain, kui märkasin üht meest, kes tänawa teist äärt mööda sammus. Kuna ta nägu ja kõnnak mulle paistisid olevat tuttawad, siis läksin üle tänawa, et teda lähemalt paremini waadelda. Seljas turiski ülikond, pakkus ta harilikku Briti reisisja nähtust ja nii täpselt, et enese tundsin olewat pettunud. Aga mul oli ometi õigus olnud, sest wõõrast ülikonnast hooltmata tundsin ma temas kohi ära isanda, kellega Kenyoni San Giovanni kiriku ees oli olnud sõnawahetus, isanda, kes meiega oli pahanandanud, et me Paulinet filmitseme, ja kes siis hiljem Generi kae alt kinni hoibes oli lahkunud.

Seda kohtamist oli mul waja kasutada, sest wististi teadis ta, kus doktor wiibis. Lootes, et tema wõibaid nägusid mitte nii ei mäleta kui mina, astusin ma tema juure, kergitasin kübarat ja palusin temaga mõne sõna wahetamiseks luba.

Ma rääkisin Inglise keelt.

Tema filmittes mind terawasti, wõttis mu teretuse siis wastu ja wastas Inglise keeles, et ta minu teenistuses seiswat.

„Mina otsin ühe herra aadressi, kellest usun, et ta sin linnas asub. Wahest wõiksite mind selle juures aidata?“

Tema naeris.

„Heameelega. Aga kuna ma ise samuti olen inglane nagu Teiegi ja wahje inimest sin tunnen, siis lardan, et Teile ei saa kasulik olla.“

„Dsin nimelt üht arsti nimega Generi.“

Kuidas ta lohetas, kui neid sõnu kuulis, ja peaaegu ahwardaw pill, mis ta mulle heitis, näitasis mulle, et ta Generi nime tundis.

Aga järgmisel hetkel oli ta jälle toibunud.

„Si mäleta feda nime olewat kuulnud ja lahetsen, et Teid ei saa aidata.“

„Aga,“ jattasin ma Itaalia keeli, „ma olen Teid tema felttis kord juba näinud.“

Peaaegu wihafelt filmittes ta mind.

„Mina et tunne selle nimega herrat. Sumalaga!“

Ta kergitas kübarat ja lahkus.

Aga mina ei lalanud temast nii ruttu. Sitrustasin sammu ja jõudsin talle järele.

„Pean Teid paluma mulle ütelda, kust ma teda wõin leida, sest mul on temaga tähtsaid

asju rääkida. Teie ei wõi ju salata, et teda tunnete?“

Ta wiimatas ja jäi siis seisma.

„Teie olete õige pealetikkaw, fir. Kas tahate mulle wahest lahkesti teatada, kust Te feda nii kindlasti teate, teada tahate, et see herra, feda Teie otsite, mulle tuttam on?“

„Nägin Teid temaga kae alt kinni wõttes.“

„Kui küsida tohin — kus?“

„Turinis — mullu kewadel. San Giovanni ees.“

Ta filmittes mind terawasti.

„Õst, nüüd tulib mulle Teie nägu meele. Teie olete üks neist noortest herradest, kes ühe noore daami wastu wiisakuseta olid ja feda ma kawatsefin karistada.“

„Meie ei kawatseunud mitte ebawiisakad olla, aga ifegi kui see nii oleks olnud, sellest on juba palju aega mööda.“

„Mis? See ei olla olnud ebawiisakus? Dien kord ühe mehe weel wahema ebawiisakuse eest, kui Teie sõber mulle tootord ütles, maha löönud.“

„Aga mina ei feganudki Teie juttu, nagu mäletate. See on nüüd üks kama kõif.“

Pean kõige pealt rääkima doktor Generiga ja nimelt ta detütre Pauline asjus.“

Ta näole ilmus hammaastuseilme.

„Mis on Teil tema detütrega asja?“ küsis ta karedasti.

„See on ainult minu ja tema asi. Sa nüüd ütelge, kust ma ta wõin leida!“

„Mis Te nimi on?“ küsis ta lühidalt.

„Gilbert Vaughan.“

„Mis Te olete?“

„Inglane ja gentleman — muud midagi.“

Ta näis järele mõllewat.

„Wõin Teid Generi juure saata,“ ütles ta siis, „aga enne pean teadma, mis temast tahate ja miks Te Pauline nime nimetasite? Seesuguseid asju ei wõi ju tänawal harutada — astume kasagile sisse!“

Witfin ta oma hotelli tuppa, kus elfitamatult wõisime rääkida.

„Sa nüüd, mr. Vaughan,“ ütles ta, „was tate mu küstnusele, et teaksin, kas Teid wõin aidata. Mis on Pauline Marchil selle asjaga tegemist?“

„Tema on minu naine — see on kõif!“

Ta kargas piisti ja raste Itaalia needmitsefõna tuli ta suust. Ta nägu oli wiha pärafit ofte lahwatu.

„Teie naine!“ mõirgas ta. „Ma ütlen: Teie walefate, walefate!“

Minagi tõusin, sama wihane kui tema, aga enam rahulik.

„Olen Teie ütelnud, sir, et olen inglane ja gentleman. Enba kumba, kas palute minult nende sõnade eest wabandust, wõi ma wistkan Teie siit toasti wälja.“

Mees wõitles oma kirega ja wõlutas ta. „Palun wabandust, olin ülekõhtune. Kas Generi sellest midagi teab?“

„Muibuqi. Ta oli ju pulmas.“

Jälle näis kirk t. si wõimust wõtwat.

„Traiditore!“ kuulsin ma teda enesele pomisewat. „Inaggnatore!“

Siis pööras ta jälle enam kogunult minu poole.

„Kui asi nii on, siis pole mul muud teha, kui Teile õnne soovida, mr. Vaughan. Teie olete tõesti kadestuse wäärt. Teie abikaasa on ilus ja loomulikult ka hea, Teie olete temas enesele wõitnud armastuswäärikuse feltfilise!“

Oleksin palju annud teadmise eest, miks osutus minu abielule teda nii hirmsasti wõis wihastada, weel enam aga selle eest, et oleksin wõinud oma ähwarduse — teda toasti wälja wisata — täide saata. Pilge tema wiimastes sõnades tõendas mulle, et ta Pauline hingelisi seisukorda tundis. Waewalt juutsin oma käsi taljutada, aga ma olin sunnitud jääma rahuliks, kuna ma Generit ju ainult tema abiga wõisin leida.

Tänon!“ ütlesin ma rahulikalt. „Kas annate mulle nüüd teated, mida palusin?“

„Teie ei ole kellegi galant abielumees, mr. Vaughan,“ ütles tema pilkawalt, „sest kui Generi oli Teie pulmas, siis ju wõisid need pulmad olla alles mõni päew tagasi. See peab olema väga tähtjas asi, mis Teid noore naise kõrvalt siia ajab!“

„See ongi tähtjas, väga tähtjas!“

„Siis, kardan ma, peate mõne päewa kannatama. Generi ei wiibi Genfs, aga mul on põhjust arwata, et ta umbes nädala pärast siia tuleb. Ma näen teda ja ütlen temale siis ka, et Teie stin wiibite.“

„Ütelge mulle, kus ma teda leian, ja ma lähen tema juure. Ma pean temaga rääkima.“

„Selle pean küll doktori asjaks jätma; wõin temale Teie soowi ainult teatada.“

Ta fergitas läbarat ja lahtus.

Ma tundsin, et ma weel praegugi ei wõinud kindel olla, et salibusliku arstiga kokku saan, sest väga küsitaw oli, kas ta seda soovis. Ta wõis tulla Genfi ja sealt jälle lahkuda, ilma et mina seda teadsin, kui tema wõi ta sõber mulle seda teatanud.

Kui juba olin nädala mööda saanud, hakkasin kartma, et Generi minu eest kõrwale hoiab, aga asi ei olnud nii.

Ühel hommikul sain kirja ja selles seisis ainult:

„Teie soovite mind näha. Kell üksteiskümme tuleb Teile woovimees järele. M. C.“

Kell üksteiskümmend sõitis harilik woovimees hotelli ette ja küsis mr. Vaughani järele.

Mina istusin troskase sõna lausumata ja mind sõidutati linna ääre wäikese maja ette, kus ühes toas doktor kirjadega ja ajalehtedega faetud laua ees istus. Ta tõusis, andis mulle kätt ja palus mind istet wõtta.

„Teie olete, nagu kuulsin, Genfi tulnud mind nägema, mr. Vaughan?“

„Jah. Tahaksin oma abikaasa juhtes Teile mõned küsimused esitada.“

„Olen walmis Teile niipalju kui wõin wastama, aga pean Teile mõne küsimuse peale wastuse ka wõlgu jääma. Teil on minu tingimused ju meeles?“

„On. Aga miks pole Teie mind tutvustanud mu abikaasa kummalise hingeseisukorraga?“

„Olkite teda ju tihti näinud; tema seisukord oli samane kui tookord, kui ta Teie arust nii kütkestaw oli. Mul oleks tahju, kui enese letafite olewat petetud.“

„Miks ei ütelnud Teie mulle kõit? Siis ei oleks ma tallelegi midagi wõinud ette heita.“

„Mul on jels mõnesuguseid põhjust, mr. Vaughan. Pauline oli mulle raskes wastutusse; ka rõhusid mind suured wäljaanded tema eest, sest ma olen waene mees. Pealegi ei ole asi sugugi nii paha. Pauline on ilus ja hea ja armastuswääriline — ta saab olema Teie armsaks naiseks!“

„Teie tahtsite temast siis lihtjalt lahti saada?“

„See polnud mu ainus põhjus. Oli asjaolusid, mis mulle lastsid soovikawa paista teda rikka inglasega paari panna — asjaolud, mida ma Teile seletada ei wõi ega taha.“

„Ja Teie ei mõelnud iial, millised tunded meest wõiwad tabada, meest, tema meest, leides, et naine, teda ta armastab, lapselt palju parem ei olnud?“

Ma olin wihane ja näitassin seda ka selgesit, aga Generi ei hoolinud sellest, waid jäi täiwa rahulikult.

„Weel on tähtjas üks teine punkt. Pauline seisukord pole, minu arwates wähemalt, lootsetu. Weel enam: mina olen abielu tema seisukorrale alati väga parandawaks arwanud. Kui ta wainul nüüd tühje kohte on, siis wõib neid ajajooksul jälle täita ja ta mälü wõib sama ärti jälle tagasi tulla kui ta kadus.“

Ma jüda põhjus rõõmsasti neid loostuseritkaid sõnu kuuldes. Kui liibe mul ka oli tunda, et mind oli tehtud selle mehe omakasupühwate lawatjuse töörüistaks, oli mul ometi nõu

oma seisuforrage leppida, kui mulle ainult lootust anti.

„Kas tahate mulle teatada kõik riiklased minu naise seisuforrast? Selban, et ta ei ole mitte alati seejuguine olnud.“

„Muidugi mitte. Tema lugu on väga iseloomulik. Mõni aasta oli tal suur wapustus, äärmeline kaotus. Selle tagajärg oli, et kõik minewil ta mäluist kustus. Nädalaid kestwa haiguse järel ta tõusis ta haigewoobist ilma vähemagi mälestuseta; ta oli unustanud kõik kohad, kõik tuttawad olid talle jäänud wõraks. Näis, nagu aluks temas, nagu juba tähendaste, lapse hing. Aga lapse hing areneb, ja nii areneb, õige raskuse juures, ka tema hing.“

„Ja mis oli ta haiguse põhjus? Millest seisis see wapustus?“

„See on üks neist küsimustest, millele ma ei wõi wastata.“

„Aga mul on õigus seda teada.“

„Teil on õigus küsida ja mul on õigus wastust wõlgu jääda.“

„Ütelge mulle midagi ta perekonnast, sugulastest!“

„Tema pole, usun ma, peale minu kedagi sugulast.“

Ma esitasin weel teisi küsimusi, ei saanud aga wastust, mis wäärt oleks üles tähendada, ja paistis, et pidin Inglismaale sama targalt tagasi minema, kui sealt olin tulnud. Ühele küsimusele aga tahtsin ma tingimata wastust.

„Mis on Teie sõbral, sel Englise keelt rääkival itaallasel, Paulinega tegemisi?“

Generi kehitas õlgu ja naeratas.

„Macari! Dien rõõmus, et vähemalt Teile sellele küsimusele nõin küllaldaselt wastata, mr. Vaughan. Kas'ä wõi kaks enne Pauline haigust oletas Macari enesel õiguse olemat tema armastuse peale, ja nüüd on ta minu peale wihane, et ma Paulinele luba andsin teiega abtolluda. Ta seletab, tema tahtnud ainult Pauline paranemist ära oodata, et siis tema juures ise enne katjuda.“

„Ja miks ei paistnud tema Teile Teile kawajuste juures olemat sama soodus kui mina?“

Generi waatas mulle kindlasti silma.

„Kas ehk kahetsete oma sammu, mr. Vaughan?“

„Ei, mitte, kui olemas on mingisugune lootus, ja kui see ka oleks ainult lootuse järe. Aga ma pean Teile ütlemä, doktor Generi, et Teile mind jultunult olete petnud ja sisse wendanud.“

Ma tõusin lahkumiseks.

Nüüd ütles Generi sügawama tundega, kui ta seda seni näidanud:

„Ärge mõistke liig waljusti lohut, mr. Vaughan! Mõhnan, et Teile on tehtud ütlekohut, aga on asju, mida Teile ei tea, ja ma pean Teile enam ütlemä, kui alguses kawatsesin. Riisatus, Paulinet riikasse ja mugawasse seisuforda juhtida, oli mulle suur, sest ma wõlgnen temale suurema summa. Kord oli tal umbes wiiskümmeentuhat naela warandust. Selle tarwitasin ma —“

„Ja julgete sellega weel kiidelda!“ ütlesin ma libedasti.

Tema tõstis tõrjudes käe.

„Jah, ma julgen sellest rääkida. Ma tarwitasin selle kõik wabaduse heaks — Itaalia wabaduse heaks. See warandus oli minu kui hoolbaja waldamisel. Ja mina, kes ma ise oma isa ja poja waranduse oleksin rõwwinud, oleksin pidanud wiivitama tema raha riisuga selleks otstarbeks tarwitama? Iga peni tarwitasin ma selleks ja weel hästi.“

„Kuritegu oli waeelapse warandust rõwvida.“

„Mõmetage seda milleks tahate. Raha oli waja. Miks ei pidanud ma oma maale sama heameelega ohwerdama oma au, nagu ma talle oleksin ohwerdanud oma elu?“

„Ärme selle üle waidleme.“

„Jah, aga ma tahtsin Teile ainult seletada, miks ma Paulinele muretsefin kodu. Peale selle, mr. Vaughan, siin wajas ta hääl sohinaks, „oli mulle tähtis temale seda kodu niipea kui võimalik muretseada. Mul on ees reis, mille kestwust ja lõppu ma ei wõi teada. Kes teab, kas ma ilal tagasi tulen. Kõik, kas ma Teiega ennast oleksin kofku annud, kui asi ei oleks nii; aga nüüd on võimalik, et me üksteist enam italgi ei saa näha.“

„See tähendab, Teile wõtate osa mõnest ühendusest, mingisugusest wandejelsist?“

„Ärwahe, mis tahate. Nüüd aga ütlen Teile: jumalaga!“

Nii wäga pahane kui ma tema peale ka olin, omelt ei wõinud ma kätt wastu wõtmata jätta, kui ta mulle selle wastu sirutas.

„Glöge hästi!“ ütles ta. „Mõimalik, et ma Teile aasta wõi kahe jooksul kirjutan ja Teilt küsin, kas mu ennustus Pauline paranemise suhtes on täidunud; aga ärge püüdke mind leida wõi mind otsida, kui ma waikin.“

Nii me lahkusime.

Woorimees ootas mind ja wiis mu hotelli tagasi.

Teel sinna sõitsin mööda mehest, keda Generi oli uimastanud Macariks. Ta ohutas woorimehele, et see peataks, tuli trostasse ja wõttis minu kõrwal istme.

„Kas nägite doaktori, mr. Vaughan?“ kü-
sitas ta.

„Nägin. Praegu tulin tema juurest.“

„Ja kas kuulsite temalt kõik, mis teada taht-
site?“

„Tema vastas enamasti igale küsimusele.“

„Uga mitte kõigile? Küll Generi ennaft selle
hoiab!“

„Ta naeris, ja ta naer kõlas pilkav, küü-
nilik.“

„Mina ei ütelnud midagi.“

„Kui oleksite minult küsinud,“ jatkas ta,
„ma oleksin Teile enam ütlenud kui Generi.“

„Tulin siis Generilt teateid saama oma abi-
kaasa hingeseisutorra kohta. Rahtlemata tun-
nete Teile minu abikaasa. Kui Teile mulle mi-
dagi teate ütelda, mis mulle kasulik võib olla,
siis palun ma, tehke seda!“

„Kas küsisite temalt, kust see pahe alguse
sai?“

„Küsisin. Tema ütles, see tulnud wapustusest.“

„Ja kas küsisite millistest wapustusest? Kas
ta seda Teile ei ütelnud?“

„Tema oli põhjust sellest vaikida.“

„Muidugi. Tähtsain põhjust — perekondlist
asju.“

„Kui Teile mulle midagi teate ütelda, siis
palun tehke seda.“

„Mitte siin, mr. Vaughan. Doktor ja mina
oleme head sõbrad. Teile pööraksite ümber ja
teeksite talle ei tea mis, ja siis oleksin mina
siüdlane. Teile lähete, nagu arwae, tagasi
Inglismaale?“

„Jah. Veel täna.“

„Andke mulle oma aadress ja ma võib
olla kirjutan Teile, või veel parem: kui mul
himu on Teile midagi teatada, siis külastan
Teid oma lähemal Londonis wiibimisel ja
näen siis ka sel jutusel mrs. Vaughanit.“

„Olin nii uudishimulik neid teateid saama,
et temale oma kaardi andsin, mis peale ta
hobuse lastis kinni pidada ja wälja astus. Ta
kergitas kübarat ja ma lugesin tagedat wõidu-
rõõmu tema silmis, kui ta pilk minu pilkn
tabas.“

„Jumalaga, mr. Vaughan! Võib olla, et
on Teile waja veel õnne soowida, et olete
abiellunud naisega, kelle minewikku enam ei
saa ellu äratada.“

„Selle wiimse pistega, mis jügewale ulatas
ja raske oli, lahkus ta. Ja see oli hea, sest
muidu oleksin tal kõrist kinni kahmanud ja teda
sündinud wiimseid sõnu lõendama ja seletama.“

„Südames igatsus, oma wäest naist jälle
näha, reisisin mä kiiresti tagasi Inglismaale.“

7.

Kas jügulane?

„Jah, Pauline rõõmustas mind jälle nähes!
Ta teretas mind omal kindlusel unistawal
wiisil, ja minu kartus, et ta mu selle ühiteise
aja joo'sul täitsa unustanud, osutus olewat
põhjendamatu. Ta tundis mu ära ja ütles
mulle tere tulemast.“

„Minu waene Pauline!“

„Oh et ma leiaksin abinõu, kuidas ta uinuwa
hinge saaksin äratada uuele elule!“

„Kuude kaupa ei sündinud midagi tähtsat.
Kui, nagu Generi seda ennustanud, minu naise
häigus ka aegamisi paraneks, siis sündis see
ometi hirmus pikkamisi.“

„Oli aegu, kus see mulle osutus paremana,
siis jälle aegu, mil ta oli pahem. Põhjalikult
waadates oli muudatusi ainult wähe. Lõundide
kaupa oli ta osawõtmatu ja külm ning rääkis
ainult, kui tema käest midagi küsiti; aga ta
kuulis heatahtlikult minu sõna, kui ma oma
soowid temale suutsin arusaadawaks teha.“

„Waene Pauline!“

„Inglise parimad arstid on teda külasta-
nud, aga nad kõik ütlewad sedasama: ta võib
paraneda. Uga igaüks neist lisab juure, para-
nemise võimalus olenemat sellest, et asjaolud,
millest see pahe tulnud, tuttawad oleksid.“

„Uga kas saan ma neid iial teada?“

„Generi ei lase enesest midagi kuulda, sa-
muti pole Macari mulle lubatud seletust saat-
nud. Kuid hirm, mis tema wiimised tagedad
sõnad minu hinge külwasid, kaalub üles mu
soowi teda näha. Teresa, kes asjasse wähest
püütli walgust wõiks tuua, on kadunud. Ma
teen enesele etteheiteid, et ma doaktorit ei kü-
sinud, kust ma Teresa wõiksin leida; kuid ar-
watawasti ei oleks Generi selle peale wastust
annud.“

„Nii mõõdub aeg.“

„Kõik, mis teha wõin, on, et oma wäest
naist Priscilla abiga püüan võimalikult õnne-
likuks teha ja loodan, et aeg ja hea rawitus
ta kord parandab.“

„Me elame ifka veel Walpole-streetil.“

„Mul oli ehtoja kawatus maja osta ja siise
seada. Uga milleks? Pauline ei oleks seal
ometi wõinud perenaise osa etendada; teda ei
oleks asi huwitanud ja nii ei oleks sest mulle
ometi kodu saanud. Sellepärast jätmek wanašse
korterisse, kus peaaegu üksilase-elu elame.“

„Kuna ma ühegi sõbra juure ei julge minna,
siis heidetakse mulle ette, et ma kõik wanad
tuttawad kõrwale jätkwat. Mõned, kes Pauli-
net näinud, ütlewad, ma olla armufade, teised

jälle oletavad midagi muud, aga õiget põhjust, usun ma, pole veel keegi osatanud.

On aegu, mil ma usun, et oma muret enam ei jaks kanda -- aegu, mil soovin, et Genyon mind iial ei oleks Turinis San Giovanni kirikusse saanud.

Siis on jälle aegu, mil tunnen, et armastus minu naise vastu, nii lootusetu kui ta ka on, on teinud mu paremaks ja isegi õnnelikumaks meheks. Ma võin ta armast nagu wadelda tundide kaupa, nagu ma waatlen mõnda ilujat maaki wõi kuuju. Ma katsun seda nagu enesele ette kujutada waimust seletatuna, nagu ta kord warem on olnud, pidi olema, ihkan teada saada, mis asi selle musta warju ta hinge peale on heitnud, ja palwetan, et see kord käriks ja ma ühel päewal näen ta filmi mulle mõistwalt otse waatawat. Kui mul aga teadwus oleks, et see kord tuleb, ma ootaksin kannatlikult, ootaksin, kui see peab olema, isegi kuni mu juuksed halliks lähemad.

Lohutun sellega, et meie abiellu, mis ta mulle ta toonud, minu naise saatust polnud pahendanud. Tema päewad, selles olin kindel, pidi nüüd olema lõbusamad kui olid talle wana tusaše Itaalia eide walwe all. Priscilla armastab teda ja hoiab teda kui last, kuna mina -- mina teen kõik, mis teda iial wõib lõbustada. Mõnikord, mitte alati, näib ta minu püüetest lugu pidawat, ja kord wõi faks on ta isegi minu läti suudelnud, nagu oleks ta mind tahtnud tänada. Ta hakkab mind armastama, nagu laps isa, nagu nõrk, abitu olemus oma kaisrajat armastab. See on milets taju, aga isegi selle eest olen ma tänulik.

Nii mõõduwad meie waitises majas nädalad ja kuud, kuni talw mõõdub ja eeslinna majade aedades jälle lilled õitsma hakkawad.

On hea, et ma armastan raamatuid, muidn oleks mu elu üksluine. Sest ma ei jaks Paulinet üksi jätta ja ise seltskonda minna. Palju tunde saadan ma päewas mõõda lugemiseega, kus juures mu abikaasa waitides wõi ainult küsimusele wastates sama toas istub.

Wäga kurb on mulle see, et peaaegu täiesti pean olema ilma muusikata. Sest warsti märkasin ma, et muusika Pauline peale kahjulikult mõjus. Loonid, mis mind rahustasid, näisid teda ärritawat ja rahutuks tegewat.

Nii jääb Klaver kinni, wälja arwatud ainult aeg, mil Pauline Priscilla seltsis wäljas jalutab, ja noodid tarwitamata. Minult need, kes muusikat nii armastawad kui mina, wõiwad mõista, mis see loohumus mulle maksis.

Ühel hommitul, kui üksi olin, teatati mulle, et üks herra sooviwat minuga rääkida. Ta ei ütelnud tütrufule oma nime, waid lastis ainult teatada, et ta Geniffist tulnud.

Ma teadsin, et see pidi olema Macari, ja ja esimel hetkel tahtsin teda vastu wõtmast teelduda. Tema wiimised sõnad, mis tähendasid millega paha ja saladusliku peale Pauline minewitus olid mul alati kõrwus kolanud. Küll olin enesele ütelnud, et need ainult tagasilükatud kosilase tigeusest olid tulnud, kes, mitte, sihile saades, oma õnnelikule wõisklejale tahtis meelt sapiseks teha. Ma ei kartnud mitte, et ta minu naise kohta tõesti midagi paha wõis ütelda, aga et see inimene mulle wastik oli, siis wiimistasin tema wastumõtmisega.

Uga Macari oli ainuaks sibelüüks Pauline ja tema minewitu wahel; Generrit selles olin kindel, ei saanud ma iial enam näha; nii siis oli Macari ainus, kelle juust ma Pauline kohta teateid wõisin saada ainus isik, kelle nägemine Pauline wõis äratada mälestust ja mõju awaldada tema waimuseksuforra peale, temale wõib olla meele tuletades mõnda juhtumust ehk tseeni, milles Macaril oli olnud mõni osa. See kaalumine andis mulle põhjuse Macarilt vastu wõtta ja Paulinele efitada. Näakigu ta peale Paulinega wanast ajast, kas wõi oma armastusestki ja kõigest, mis Paulinet wõis aidata taatenud mälestuseriitete jälle jätkata!

Macari tuli tuppa ja teretas mind, nagu tundsin, filmafirjaliku südamlikkusega. Olin weendunud, et tal, soojast käepigistusest hoolimata, oma külastamisega häid mõtteid ei olnud.

Uga mis ma sellest küpsin?

Tema wõis mulle olla kasulik. Otstarwe lastis mind üle waadata tööriistast, kelle kardawuse eest ma ju ennast wõisin hoida, kui olin ettewaatlik.

Wõtsin ta vastu peaaegu sama südamlikult, palusin teda istet wõtta ja helistasin teenija, et see tooks weini ja figarid.

"Nagu näete, olen sõna pidanud, mr. Banghan," ütles ta naeratades.

"Jah. Seda ma lootsin. Kas wiibite juba kaua aega Inglismaal?"

"Alles mõnest päewast saabik."

"Ja kui kauaks lawatsete siia jääda?"

"Kuni mu siit jälle ära kutsutakse. Meie asjad on seal all halwasti läinud. Pean ootama, kuni õhk jälle puhkas on."

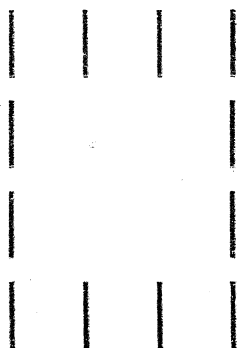
Ma filmitsefin teda küsides.

"Arwasin, et minu tegewust tunnete," ütles ta. (Särgneb).

Hindmõistatus

Nr. 16 (106).

Mõistatus.

12 tikku, 4 iga külje peal. Need tikid tulewad nii ümber paigutada, et iga külje peal 5 tikku oleks.

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän 16. kuni 30. septembrini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ Nr. 20 (110).

Õigete lahenduste saatjate vahel loositakse välja: 1) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest; 2) Aino Kallas'e — „Wõõras veri“; 3) Johan Barbarus e — „Kolmnurk“.

„Romaan'i“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 12 (102)

47	58	69	80	1	12	23	34	45
57	68	79	9	11	22	33	44	46
67	78	8	10	21	32	43	54	56
77	7	18	20	31	42	53	55	66
6	17	19	30	41	52	63	65	76
16	27	29	40	51	62	64	75	5
26	28	39	50	61	72	74	4	15
36	38	49	60	71	73	3	14	25
37	48	59	70	81	2	13	24	35

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: K. Allisson, Herta Armann, Anna Anso, Andreas Janson, Jaanus Kaik, A. Luha, A. Laur, E. Martin, K. Mõttus, A. Nugis, M. Pärt, Sergei Saamann, A. Sugal, J. Schönberg, Joh. Tagawälja, A. Tross.

Tartust: C. Suise, K. Klemmer, Astrid Puudak.

Pärnust: Joh. Annimaa, L. Danberg, Juta Janson, L. Reinik.

Tapalt: Fredely. **Jõgewalt:** R. Teasmägi. **Arukülast:** Ernst Roots. **Walgutalt:** Aug. Maeloog. **Sakust:** Wi-Re.

Neist wõitsid loosimisel: 1) E. Malteneki „Raadio käsiraamat amatööridele“ — Joh. Tagawälja, Tallinnas, Suur Karja tän. 16; 2) 1 anne Ed. Wilde kogutud teostest — Astrid Puudak, Tartu, Tallinna tän. 19; 3) Ferenc Molmari „Päl tänawa poisid“ — L. Danberg, Pärnus, Liiwa tän. 22.

„Romaan'i“ talitus.

Õpetus juurelõikuses

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus, selgapassimises, moelehe järele töötamises ja õmbluses. Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

ÕPETUS ILUTIKANDUSES masinal ja käsitsi; kõiksugu valged ja värvilised tööd.

Wõetakse vastu

mantlite, kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

Nõmme, Põllu tän. nr. 15, tel. 1-51.

Kõik, kes huwitawat, põnewat ja tuumakat lugemismaterjaali ihaldawad, leiawad seda rahwalikult toimetatud ajakirjas

== „ROMAAN“ ==

Elwas

müüb ajakirja „ROMAAN'i“

Elwa jaama raamatukapp.

Kilingi-Nõmmes

müüb ajakirja „ROMAAN'i“

herra M. Otsawel.

M ü ü g i l

politseiliste määruste kohaselt kokkuseatud

Majaraamatud

ühes Siseministri määrusega majaraamatu e kohta ja väljawõttega R. T. ilmunud ajutisest seadusest politseilise kahtistamise kohta üksikute seaduste ja sundmääruste rikkumise eest.

Majaomanikkudel on seega alati võimalik majaraamatus leiduwast sundmäärusest järele waadata, kuidas ühel ehk teisel talitada, et seaduse nõuded täidetud oleks.

Majaraamatud on tähestikuga, tugewas köites ja mitmesuguses paksuses.

Saada „Romaani“ talitusest, Tallinn, Müüriwahe tän. 16. (uks B. E. Laenu Panga majas).

Jällemüüjatele kõrged 0 0 0 0 0

Ajakiri „ROMAAN“

(V. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuwas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesistelt rahwustelt lalalises walikus.

„ROMAAN“i siht on tutvustada Eesti lugewale rahwale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN“i otsekohene ülesanne, et igaüks leiaks temas wäärtuslikku ja huwitawat lugemist.

„ROMAAN“i keel on rahwalik ja arusaadaw igaihele.

Tellimishinnad:

1/1	aastas (24 nr.nr.)	750.	marka	2 kuus (4 nr.nr.)	160.	marka
1/2	„ 2 nr.nr.)	400.	„	1 „ (nr.nr.)	80.	„
1/4	„ 6 nr.nr.)	225.	„	Üksiknumber	40.	„

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAAN“i tellimisi wõtawad wastu, ka endiste aastakäikude peale, ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

ÜKSIKNUMBRID müüwad kõik ajalehe müüjat, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924 ja 1925 a.a.) üksikud numbrid on weel saada talitusest harilikku hinnaga, peale nr. nr. 1 ja 2. 1922 aastast.

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numbriga alates.

„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.